

شاگردلك آدابى

علم تحصيل اينگان زمانده شاگردلر ايجون كرك اولغان

نرسه لر (ادبلر) بيان ايدهلمشدر

- اثر -

(رضاء الدين بن فخرالدين) لوق

لا دار السلام اوقادور

اوش هر حقوقى محفوظد

(علم اخلاقدن)

(بشنچي جزء) ديل

ايكنچي طبع

باصه اولندي قرابه تجاره خانه برادران الكريمي لرتاك مطبعه سنده

۱۹۰۰ نچي يله

Дозволено ценз. С.-Петербурга, 12 июля 1900 года.

КАЗАНЬ.

Типография Торгового Дома Братьевъ Каримовыхъ.

1900 г.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿ علم ﴾

علم ، دنیا و آخرتده اوزینه فائده سی ویا که ضرری اوله جق نرسه لر نی بیلیمک ، دیمکدر . علم ، انسانلرغه خاص اولغان بر صفتدر . علمدن باشقه صفتلر ، مثلا باطریق (بهادرلق) جو واردلق ، شفقت ایتوچیلک ، کیلر بعض وقتده باشقه حیوانلرده هم تابولور .

علم استمک ، بنده لر اوستونده الوغ بورچدر . الله تعالی حضرتلری « بیلیمگان شیرگزنی ، بیلیمگان کیمسه لردن اوگرانوگنز ! » دیه بیورمشدر . هم « بیلیمگان کیمسه لر ایله بیلیمگان کیمسه لر ، بر درجده اوله آلورلرمی ؟ اولمازلر ! » دیمشدر . اوشنداق رسول اکرم افدمن (محمد صلی الله علیه وسلم) دن اوشبو حدیث شریفلر روایت ایدلمشدر :
 (۱) هر مسلمان ایچون علم استمک فرضدر . (۲) علم تحصیل ایدوچیلردن رضا اولوب ، فرشته لر ، قناتلرنی ایندروب طورین . (۳) علم یولینه کرگان کیمسه نی الله تعالی جنت یولینه کرگزر . (۴) الله تعالی حضرتی ، فرشته لر ، یر کوک اهل ، حتی که اوایلرنده اولغان قرمسقه لر ، صوده اولغان بالقلر ، علم اوگرانوچیگه رحمت هم دعا قیلورلر . (۵) علم استرگه دیه اوندن چقغان کیمسه ، قایتوب کرگانچه الله تعالی یولنده حساب ایدلنور . (۶) قیامت کوننده پیغمبرلر ، آندن صوگ عالملر ، آندن صوگ شهیدلر ، شفاعت قیلورلر . (۷) آز علم کوب عبادتدن خیرلوردر . (۸) علم استگان وقتنده وفات اولغان کیمسه ، پیغمبرلردن گنه توبان اولغانی جالده الله تعالی حضرتینه یولقور . (۹) عالملر ، پیغمبرلرنگ وارثلریدر .

بونلردن باشقه حدیثلر هم کوبدر . ایدمی یول باشچیمسز اولغان

حرمتلو پیغمبر من حضرت تری ، اوشبو روشده مدح ایتکان نرسه نی استمکنز
هم بوروچ هم الوغ بخت وسعادتمزگه ده سبب اولور .

حضرت علی (رضی الله عنه) « الله تعالی دشمنلرغه مالنی
و بزگه علمنی بولوب ویردی ؛ لکن بزتابوشلی چقدق ، آنک ایچون
مال بندکی حاله علم آرتمقده در » دیمشدر .

عبدالله ابن مسعود (رضی الله عنه) حضرت تری ، علم استا و چیلر نی
کورر ایسه « مرحبا ! حکمت چیشه لری ! قانفولق شمعلری ! ایسکی
کیوملی یاثکا کوثلکلیلر ! هر قبیلله ننگ چاچکه لری ! ! . . . . » دیورایمش .
حضرت علی (رضی الله عنه) « علم ننگ مرتبه سی الوغ ایسکی
اوشبوندن معلومدر : هر کده کوبمی آزمو ، علم دعواسی اوله در ، علمی
باردیگاندن شادلنه در ، نادان دیگاننی ایشدرگه رضا اولمایدر » دیمشدر .
امام شعبی حضرت تری : « همداندن برفقیر کشی اولدوغم حاله
حجاج حضورینه کردم ، علمم سببندن ، بای هم سید اولدغم حالده
حضورندن چقدم » دیمشدر . چونکه علمده کامل ایسکی بیلگان صوگ
حجاج کوب وظیفه لر تعیین ایتمشدر .

علملی کیمسه وفات اولدغی حاله اسمی همیشه قالددر . عالملر ،
قبرده یاتسه لرده ترکلردر ؛ اما نادانلر ، یراوستنده یورسه لرده اولکلرددر .
علملک تقوالقغه سبب ، تقوالق ، دنیا و اخرتده بختلو اولمقغه سببدر .
علملک ، انسان ایچون مبارک برزیتندر ، و هر برفضیلتنگ گوزلیدر .
علم ، هر آورلقدن قطولورغه سببچیدر . علملک بتمای طورغان خزینه در .
علم ، دنیا صوقرلقدن ، آخرت عذابندن خلاص قیلوچی نوردر . علم
اولاقدده ایبداش ، غربتده سردش ، دوستلر حضورنده زینت ،
دشمنلرغه قارشو او تنکن قورالدر . علم تحصیل ایتکان کیمسه ننگ مقصودلری ،
اوزینه قارشو کلوب کومتکده اولور . علم ، الوغ منصبدرکه ، اوشبو
منصب میسر اولغان صوگ ، انساننگ باشقه منصبغه احتیاجی اولماز ، بلکه
باشقه منصبنی منصبغه صاناماز . علملک برلذتدر که آنک کی لذت
دنیاده یسوقدر ، بلکه اخرتده هم اولماز .

علمی اولغان کشیگه الوغ وچكوك ايشكلر جماله سی آچق اولور .
 علم ایله شریعت حکملری بیلنور « الله تعالی گه اطاعت هم عبادت قیلنور .
 علم ایله حلال هم حرام بیلنور ، انسانلرنگ قیمتلری آرتور .
 اوشبونگ ایچون علمنی اخلاص و محبت ایله استمک تیوشلی اولور .
 لکن علمنی تحصیل ایدوچیلر ایچون برقدر وظیفه لر واردرکه ، رعایه سی
 لازمدر . یولنجه یورلما دکنده مقصودغه یتشمک مشکل اولدوغی کبی .
 وظیفه لرنی رعایه ایدلنماز ایسه علم تحصیل ایتمک مشکل اولور ، یا که تحصیل
 ایدلما یقالور . مذکور وظیفه لر حقنده ، بزلا اوشبور ساله ده هم بحث ایده چکمز .

﴿ برنجی وظیفه ﴾

(درس و اوقو ترتیبی)

علم اوقو مقده اوزینگ ترتیبی ایله اوقومق تیوشلیدر . یعنی
 کرکلردن مقدم بیک کرکلرنی ، و کرکلر دن الک کرکلرنی اوگرانورگه
 کرک اوله در . بیک کرکلر ایسه فرضلر آندن صوگ و اچیلر .
 و آندن صوگ سنلردر .

فرضلردن ، اوزینگ باشینه الکلر گمانلرنی یا که الکلر کیله چکلرنی
 (بو ایسه فرض عین اولور) بیلوب حاضرلنوب طور مق تیوشلی اولور .
 مثلا بالغ اولدیه بنده گه ایمان و اعتقاد و آندن صوگ نماز و طهارت
 هم غسل ، علملرنی بیلمک فرضدر . اگرده شهر رمضان یتسه روزه علمنی
 اوشنداق بای اولسه زکات هم حج علملرنی بیلمک فرض اولور .

سودا ایله شغلنورگه کرشسه اول وقتده سودانگ شریعت قاشنده
 اولغان حکملرنی بیلمک کرکدر . اوشنداق باشقه برار کسب ایله شغلنسه ،
 شول نرسه ننگ هم شریعتجه اولغان علملرنی استمک تیوشلی اولور .
 امام محمد بن حسن (رحمه الله تعالی) حضر تلی « زهدک طوغر و سنده
 کتاب تصنیف ایتسه کچی ! » دیدکلرینه قارشو « سودا حقنده ، شریعت
 حکملرنی بیان ایدوب کتاب تصنیف ایتدم » دیه جواب ویرمشدر .

و بو جوابيله ، زهدلاك ، تقوالق ، معامله لرده شريعت بيورغا نچمه اواسقدن باشقه نرسه دگل ، ايدكنى بيلدومشدر .

اوشنداق بالغ اولغان كيمسه لرنگ جمله سينه اخلاق علمنى بيلمك لازمدر ، مثلاً توكل ، توبه ، صبر ، رضا ، خوف ، رجا ، تواضع ، عفت ، هم بونلرنگ ضدلرني بيلمك تيوشليدر . چونكه بونرسلر ، فرض عين اولدوغى سببلى ، عمل ايتك بنده اوستننده بورچدر . اگرده علملى بيلنماز ايسه اول وقتده بونلر ايله عمل قيلمق ممكن اولماز .

فرض كفايه لرني اوگرانمك هم فرض كفايه در . بعض وقتلرده ، بعض كيمسه لرگه گنه كرلكى اولغان شيلر ، مثلاً جنازه نمازلى كى فرض كفايه در . لکن شهرده ياكه قريه ده بوكى فرض كفايه لرني بيلوچى وياكه قيلوچى اولماز ايسه ، اول چاغنده فرض عين كه آيلانوب ، شول اورنده اولوب ، واقعه نى بيلگان كيمسه لر ، جمله سى گناهلى اولورلر . اوشبو سببدين فرض عين لرني اوگرانگان صوئنده كيچك كى ، فرض كفايه لرني بيلمك هم تيوشلى اولور .

اوزينك سلامتلكنى صلاحلامق (حفظ صحت) روشلرني و علملرني اوگرانمك مستحبدر . لکن بعض عالملر ، بونى هم فرض كفايه ديمشدر . رسول اكرم افندمن (صلى الله عليه وسلم) نك دوا استعمال ايتدوكى معلومدر (*) .

الحاصل علم بيك كوب . اما عمر بيك قسقه وآز اولغانلغى ايجون بيك كركلر صوئنده كركلرني تحصيل ايتك ، همده ممكن قدردسلفلر يولنجه غنه يوررگه تيوشلى اوله در . مثلاً فرض عين اولغان اعتقادات علمى سلف اصولنجه او قولغانده صبى بالالر ، عمر لرلنده مكاتب و مدرسه كورمگان و خانون قزلر آشكارلاق درجه ده يكلدر ،

اوشنداق اصحاب كرام و سلفلر عادتينه قاراغانده اعتقادلر نك دليللر ايله بيلمك مشكل دكلدر . چونكه بونلر ، قاشنده اعتقادلر نك دليلى قرآن

ایله حدیث اولوب ، شونلردن او تمازلر ایدی ^۶ حالبوکه قرآن وسننده اولغان اعتقادات دلیللری بیک آچق ، آزغنه اولسه ده صرف ونحو بیلگنلر شاکردلر ( ) آنگلارلق درجه ده یکلدر .

اعتقاداتی بیلگنلر صوگ رسول اکرم و صحابه لردن میراث اولوب قالغان ، باشقه علملر تحصیل ایدلنور . خصوصاً رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ننگ سیرنی (طوغاندن باشلاب اولگنلر کونینه قدر اولغان احوالی ، نسل ونسبلرنی ، خلیفه لرنی واسلام حقتده اولغان خدمتلرنی) اوقومق تیوشلیدر . بو علم ایسه بردن اسلام محبتی اورناشدرغان ایچون وایکنیچدن شاکردلر ننگ ذهنلرنی آچوب نورلاندردوغی ایچون ، محض فائده در ، سیرعامی بیلگنلر کیمسه کوکلنده ، اوزی هیچ سیزمازدن رسول اکرم پیغمبر مز ننگ ، الله تعالی ننگ حق رسولی ایدوکی تمام محکم اورناشور . بوندن صوگ ، اوز ننگ باشقه ، دین کرکلرنی و آندن صوگ دنیا کرکلرنی (مثلاً حساب ، جغرفیا کبی) جمله سنی ، وقت وزمانی ایله اوقور ، اوگرانور .

❁ ایکنیچ وظیفه ❁

(نیت)

علم تحصیل ایتکده اولغان نیتی درستلمک ویاکه درستلرگه طرشمق تیوشلیدر . نیت ، کوکل ایچنده اولغان فکر (اوی) دیمکدر . علم یولنده یورگان ، درس خانه لرگه کرگان شاگرد ایچون اوشبو نیتی درستلمک ، الوغ بختدن اولور . رسول اکرم افسندهن (صلی الله علیه وسلم) « عمللر ننگ ثوابلری ، نیت برابرنه یعنی نینگه کوره اولور » دیمشدر . ودخی « کوب عمل اولور ، دنیا عملی صورتده کورنسه ده ، ازگونیت سببندن آخرت عملدن حساب ایدلنور ؛ و کوب عمل اولور ، آخرت عملی صورتده کورنسه ده بوزوق نیت سببندن دنیا عملدن حساب ایدلنور » بیورمشدر .

(*) درست ترجمه لری ایله مکتب شاکردلری وابتدائی صنقار هم بیلور لکدر .

نیتلری درست کیمسه لرنگ عمل دفترلری ، کوب عبادت والوغ
عمللر ایله طولی اولور .

اوشبو سبب ایچون ، اوقومقم وعلم تحصیل ایتمکم ایله طشم و ایچم
نورلانسون ایدی ، بر قدر اولسه ده نادانلغم کیموسه ایدی اوشنداق
باشقه لرغه خصوصاً قوم و قبیله مه واسلام قارنداشلر مه اوگراتسه م ایدی ، رسول
اکرم (صلی الله علیه وسلم) ننگ مبارک یولینه و شریعتینه خدمت ایتسه م
ایدی . الله تعالی حضرتی ویرگان عقل وسلامتک نعمترینه علم سبیلی
شکر ایده بیلسه م ایدی . الله تعالی حضرتی رضا اولوردای اعتقاد و عمللر
اوزرنده دنیادن اوتوب ، افندمز رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) ننگ
شفاعتینه لائق اولسه م ایدی ؛ دیسه نیت ایتمک (چن کوکلدن فکرلماک)
هر بر شاگرد ایچون تیوشلی اولور . بوننگ حاصلی ایسه ، الله تعالی حضرتینگ
رضالقتنی تابسه م ایدی دیماگکه قایتور .

چونکه الله تعالی ننگ رضاتی نیت ایدلگان علم ، فائده سز علمدر .
فائده سز علم ایسه ضائع بر نرسه در . رسول اکرم افندمز (صلی الله علیه
وسلم) فائده سز علمدن کوب مرتبه صغمنشدر .

علم سبیلی الوغ و حرمتلی کشی اولوبده ، خلق آراسنده قدرم بلند
اولسون ، سوزمه یورسون ، وشول سبیلی ، دین یولنده خدمت ایتسه م
ایدی ، دیو نیت ایتمک هم درست ، دیمشلردر .

علم تحصیل ایتمکدن اصل مقصود ایسه ، بیلوب عمل ایتمکدر .
عمل قیلورغه سبب اولمغان علم ایله ، فائده آورغه ممکن اولمغان خزینه
ایکیسی بر درجه ده در . حتی که عملسز علم ، الله تعالی حضورنده بنده ننگ
اوز ضررینه دلیل اولور دیمشلر .

لکن نیتنی درستلای آلامین دیه ؛ علم یولندن چقمق و تحصیلدن
طوقتامقده درست دگلدر . بلکه اوقومق ، کورک نیت درست اولسون ،
کرک درست اولماسون ، مطلقا تیوشلیدر . اگرده « حاضرده نیتنی درستلای
آلادم ایسه ده ، بلکه کیله چکده الله تعالی حضرتینگ مرحتی اولور ، درستلر من

دیگان فکر ، کوکلینه دوشه باشلار ایسه ، عین نیت درستلمک اولور .
 خبرلرده « بر کیمسه گرچه بوزوق نیت ایله علم تحصیل ایتکان
 اولسه ده ، بر حاصل اولغان صوڭ ، بو کیمسه ننگ نیتنی ، علم اوزی درستلر »
 دیگان سوز کیشدر . الوغ عالم لر ننگ بریسی اولغان مجاهد حضرتلری
 « علم استگان وقتمزده ، آیتورلک یخشی نیتمز یوق ایدی ، الله تعالی
 حضرتلری صوگندن هم نیت درستلمکنی میسر ایتدی » دیمشدر . اوشنداق
 سفیان ثوری حضرتلری « علمنی الله تعالی دن باشقه ایچون تحصیل ایتکان
 ایذک ، لکن علم بزنی بونیتمزده قومادی ، بلکه بن الله تعالی دن باشقه
 ایچون اولورغه رضا اولملیق ، دیه بزنی اوزینه ایارتدی (نیت درستلندی
 دیمکنی اراده قبله در) . . . . » دیمشدر .

بو کیمی اشلر ، اولگی زمان کیشلرینه ، یاکه بیک آز کیمسه لر گه گنه
 اولسه اولور ، دیه اوزاوزنی کیمستور گه دلیل یوقدر . بلکه اولگی زمانده
 اولغان کیمی حاضرگی زمانده هم اولور . السک حالزده نیتمز بوزوق
 ایدیده صوگنره درستلندی دیوچیسلر آز اولسه ده سویلمگانلری یاکه
 سویسه لرده ، سوزلری بزگه یتشما ی قالدانلری بلکه صانسز کوبدر .
 کک اول زمانده اولسون کک صوڭ زمانده اولسون ، الله تعالی
 حضرتینک رحمتدن امیدسز طور مق الوغ گناهدر . چونکه آننگ رحمت
 ایشکاری آچق ، و مرحمت قویاشلری هر اورنقه و هر کم اوستینه توشمکده در .
 بوسوزلردن مقصود ایسه ، تحصیل وقتنده نیت درستلمک ایچون اجتهاد
 ایتک ، ناگاه درستلنمز ایسه قاچان اولسه ده بر درستلنونی امید ایدوب
 همیشه غیرت و محبت ایله او قومق ، او گرانمک تیوش ایدکنی بیلدرمکدر .
 بوزوق نیست ایله نادانلقنی قارشو قویار ایساک ، نادانلقننگ ضرری
 کوب هر تبهر ایله آرتق و کوچلی ایدکی ظاهر اولور . عقلی کیمسه لر : ایکی
 ضرر اوچر ارایسه ، بیکار گنی اختیار ایدر گه تیوشلی اولور . دیمشدر .

﴿ اوچونچى وظيفه ﴾

(استاذاختيارايمك)

شاگردلر ايچون استاذ اختيار ايتكان وقتده ، تقوى (ديندار) ياشليرك ،
كوركام خلقى ، پاك نسللى ، يومشق سوزلى ، صبرلى ، تيران علملى ،
مرحمتلى ، طمعسز ، شفقتلى ، استاذنى تابارغه طرشورغه تيوشلى . اگرده
بوکي کيمسه تابولماز ايسه ، تابولغان مقدارى هم ياراب طورر .
كشينگ اوزندن مقدم استاذنى صورارلر واستاذينه قاراب هم
معامله قيلورلر .

ابوحنيفه (رحمه الله تعالى) حضرتلى كوب فكر (اوى) صوگنده ،
استاذلق ايچون حماد حضرتلرني اختيارايمشدر . «حمادنگ علمى كوب ايدى ،
اوزى حليم ، وقارلى هم صبرلى كشي ايدى ، شونگ ايچوى استاذ ايدوب
حضورنده دائمچيلىق قيلمده ، علمدن هم الوشمقى آلم » ديمشدر .
يوقاروده ديدكمز روشچه كامل استاذغه طوغرى كللك ميسر اولور
ايسه ؛ آنى حرمتلى طوطمق وهراشنده آشكا كيكاش قلوب وآننگ اختيارينه
قاراب معامله قيلمق تيوشلى اولور . خصوصاً درس وكتابلرني اختيار
ايتمكده ، آننگ فكرنجه اولمق لازمدر . آننگ ايچون تجربه اهلى اولغان
استاذلر ، هر علمنگ لائق اولغان شاگردنى وهر شاگرد ايچون موافق
اولغان علمنى بيلورلر . محمد بن اسمعيل البخارى حضرتلى ، علم تحصيل
ايدر ايچون ، محمد بن الحسن (رحمه الله تعالى) حضورينه كلوب نماز
مسئلهسنى تكرار قيلورغه باشلادوغنده «سنگ طبيعتنگ ، حديث علمينه
موافق كورلهدر » ديه حديث علملرى حضورينه ييارمشدر . اوشبو سبب
ايچون امام بخارى حضرتلى ، حديث علمنده ، برنجى مرتبهده كامل
امام اولمشدر .

علملرنگ جملهسنيده حرمتلو طوطمق لازم ايسهده ، استاذنگ حق
دخى باشقلردن آرتقدر . شونگ ايچون استاذنى عزتلو بيلمك وحرمتنى

کامل صاقلامق تیوشلیدر . حضرت علی (رضی الله تعالی عنه) دن « بن ، علم اوگراتکان کشینک قولیمن ، استرسه بنی صاتسون ، استرسه خدمت ایترسون ، استرسه آزادایتسون ! » دیمشدر .

آنا ایله آنا ، مشقت یورطی اولغان بودنیاغه کیلورگه سببچی اولدقلری حالد ، استاذ ، سعادت یورطی اولغان اوچاخغه واررغه سبب اولمقددر . اوشبو حکمت ایچون استاذ حق آنا ایله آنا حقندن آرتق هم مقدم دیمشدر .

استاذ ایچون یاشرون واشکارده دعا ایتک تیوشلیدر . ابوحنیفه (رحمه الله تعالی) حضرتلری « حماد وفات اولغاندن بوگونه قدر ، اوقغان نمازلرم صوگنده حماد ایچون ، آتام ایله آتام ایچون ، اوزمدن اوقغان شاگردلرم ایچون ، دعا قیلمای قالمدم » دیمشدر .

شاگرد اولغان کیمسه ، استاذینک غیبتنی سویلهماز ، کشی سویلر ایسه رضا اولماز ، برحیت که کیدر ، ضرورت اولمغانده آلدندن یورماز ، اورنینه اوطورماز ، اذندن باشقه حضورنده سویلهشماز ، عرف وعادتلرگه خلاف روشچه ایشکلرنی تارتماز ، آچوندن قورقور ، گناه اولمغان اشلرده قوشقانونی رینه کتورر ، بالالرنی وجله یاقن ودوستلرنی حرمتلر والوغلار . ابوحنیفه (رحمه الله تعالی) حضرتلری « حمادنی حرمتلکم سببندن آنک خانه سی (یورطی) طرفینه آیاقلر منی اوزاتمامد » دیمشدر . شاگرد اولغان کیمسه ، ممکن اولغان صورتده اساذینک خدمتی

ایدر . قاضی فخرالدین حضرتلری ، الوغ عالملرنک بریسی ایدی ، کندوسنی شول زماننک سلطانی هم حرمت قیلورایدی . « ایشبو درجه لرنی استاذمنی حرمت ایدوب ، تابدم ، استاذم ابوزید الدبوسینک آشین پشردرایدم ، وباشقه خدمتلرینی هم قیله در ایدم » دیمشدر . بخاراده الوغ عالملردن بریسی مسجدده شاگردلرینه درس ویردکننده بعض ساعتهه آیاق اوزرینه طورر ایمش . شاگردلری طرفندن بو حالگه تعجب ایدلکنی ییلوب « استاذمنک صبی بالاسی ، اوزینک ایدشلریله

اویناب یوردکنده گاه وقتده مسجديانینه کيله لر ، شول بالانی کوردکنده ،
استاذنی الوغلاب آباق اوزرینه طورامن « دیو سببنی بیان ایتمشدر .
سدیدالدین الشیرازی ، اسملو بر عالم ذات ؛ اوغلم علم اهلی اولسه ایدی
دیگان کیمسه ، علم و فضل اهللرینه حرمت ایتسون ؛ غریب و مسافر لر لگه
شفقت و مرحمت کوسترسون ؛ بوکبی کیمسه ننگ اوغلی عالم اولور . اگرده
اوغلی عالم اولماز ایسه اوغلینگ اوغلی عالم اولور ، دیمشدر .

حضرت عبد الله بن عباس (رضی الله عنهما) عالم صحابه لر دن بریسی
اولدوغی حالده ، زید بن ثابت حضرت تلریننگ آطیننگ تزگنینی طوتوب
طور ایش ، همده « رسول اکرم ، الوغلمزغه بوروشده خدمت
کوسترگه بیورور ایدی » دیمشدر .

بیلنگان شیرلنی (دین اسلامده کرکلو اولغانلرنی) ، اوگراتوچی
کیمسه ، استر الوغ ، استر کچکنه اولسون ؛ استر فقیر ، استر بای ،
اولسون اوگراتمک تیوشلیدر . بوخصوصده عارلنمک درست اولماز
لکن استاذ قیلور ایچون یوقاروده دیدکمزچه صاف کوکلی ، ریاسز ،
دعواسز ، تحمیلی ، تقوا کیمسه نی تابارغه طرشمق تیوشلیدر .

بخاراغه او قور ایچون وارمقده اولغان برشاگرد ، سمرقنده شهرنده
بر حکیم حضورینه کروب ، اوزیننگ مقصودی حقنده مشورت (کیشکاش)
ایتمشدر . حکیم ایسه بوشاگردگه :

بخاراغه وارغان ساعت ایله درس باشلامق موافق اولماز چونکه
تیزلکده بر کیمسه نی استاذ ایتسه نک ، احتمالکه اول کیمسه ننگ خلقی و فعلی
سگنا اوشامازده ، آنی قویارغه مجبور اولورسنگ ، استاذ اولغان کیمسه نی
ایسه تاشلامق ، کوب وقتده علمدن الوشز قالورغه سبب اوله در
بلکه بر ایکی آی مقداری طوروب ، فکر و عقل اهللرینه مشورت ایدوب ،
شوننگ صوکنده استاذنی اختیار ایدوش بیک مناسب اولوردیه گوزل
کیشکاش ویرمشدر .

عقلی کیمسه لر « طیبکنی رنجتور ایسه شک شفاتا با آمازسک ،
استاذکنی رنجتور ایسه شک ، نادان قالورسک » دیمش لر .

❁❁ دورتچی وظیفه ❁❁

(شریک اختیار اتمک)

شاگردلر ایچون ، سبقلرنده اجتهادلی ، گوزل خلقلی ، بیلگمانی ایله عمل
یدوچی ، ادب وانصافی ، شریکلرنی اختیار ایدوب ، یالقاو ، کوب
سویلاوچی ، کشی آراسینی بوزوچی یمان اشراکه اوگراتوچی ، کشیدن
کولوچی ، کبی بوزوق خلقلی شریکلردن بیک یراق اولورغه تیوشلی .
شاگردلرنک آلفه وارمقلرنده یا که آرته قالمقلرنده ، شریکلرنک
الوغ اثری واراقی معلومدر .

یخشی واجتهادلی شریکلر وایندش لرنی اختیار اتمک شاگردلر ایچون
سبقدس و صنفدش ، اولوق طوغروسینه غنه خاص اولمای ، بیلکه
هر وقتده ، لازم و کرکلی برقاعده در . چونکه بر کیمسه ننگ نه کبی فعلده
ونه کبی خلقده ایدکنی بیلورگه قصدایدلسه . اتمک مقدم . اول کیمسه ننگ
اوزنی صورمای ، بلکه کم ایله ایداش ویولداش ایدکی تفتیش
ایدلنده در . اگرده یولداشی یخشی اولور ایسه بو کیمسه ننگ هم یخشیلنی
ایله ، یمان اولور ایسه ، بو ننگ هم یمانلنی ایله حکیم ایدنور .

حکایت ایدلنور : بر قدر خلقلر ، مسافر اولوب بر شهرگه کلدکلرنده ،
شهر خلقینه « شهرگز ننگ یخشیلری کمارده ، اوصالاری کمار ایدکنی
ایکی کونده یلوب تمام ایتدک ، آنک ایچون بزنگ اوز آرمزده اولغان
یخشیلر ایله اوصالار اوز مزگه معلوم ایدی . بونلر ننگ هر بری سز ننگ شهرگز
خلقندن دوستلر یاصادیلر ، البته بزنگ یخشیلر مز ننگ دوستلری یخشی ،
واوصالار مز ننگ دوستلریده اوزلری کبک اوصالار اولسه کرک » دیمش لر .
ایمیدی ، اش بویله اولدوغنده ، بن اوزم یخشی اولغانم صوشک ،
ایداشم یمانلغدن نه ضرر اولور ؟ ! . . دیمک یا گلش و تیوشسز سوزدر .

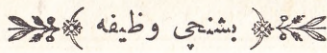
یمان یولداش تیمرجی او طی مثالنده در . بروقتده او چقونی
توشوب کیمو مکنی یاندر .

احق شریکلر ننگ یمانلقاری قدر ، یغوشلی و ضررلی نرسه دنیاده
یوقدر . عقلای کیمسه لر « احمقنک یولداشلغینه صبر ایتکان کشی هم
احقدر » دیمش لر . مالک بن دینار حضرتلری یاننده بر ، أت وارلفنی
کورگان کیمسه لر ، بو خصوصده اوزندن صورمش لر . بونارغه جوابنده « بوات
دگل ، یمان یولداش احمق ایدشدن یخشیراق ایدش » دیمشدر .
کوب سویلاوچی شریکلر هم عمر آشاوچیلر ، وقت اسراف
قیلوچیلردر . یوله دن بوله گه ، کشیدن کشیگه یوروب سوز سویلاب
یورچیلر ، مکتب و شاگردلر ایچون ، کوك قضاسی ، یر بلاسی ، اولور .
بوندا ی شاگردلر ننگ ضروری جمله علم تحصیل ایدوچیلر گه ایرشه در .
کوب سویلاوچیلرنی ، سلفلر برده سومازلرایدی . اعمش حضرتلری
« بز شوندا ی قوملرنی کوردککه ، آیلر ایله کورشمای طور دقاری حالده ،
اوچرا شورلرایدی (حالکنزینچوک؟ یخشی) ایله سوزلری بتارایدی ، امامال
کرك اولسه ، شول ساعت ایله یاروم دولتلرنی بولوب ویرمه کدن هیچ
قورقمازلر ایدی ؛ اما بو کونده اولغان قوملرنی کوره من ، برکون طور بغنه
اوچراشدقاری حالده ، حتی تاوقاریننگ ایساندیکرینه قدر صوراشه لر .
نا گاه آرالدنده مال حاجت اولوق مسئلهسی چقسه ، بر اورلق ویررگه
قوللرندن کلمایدر » دیمشدر . الله تعالی ، اعمش حضرتلرینه رحمت
ایتسون ! اگرده بزنگ بوزمانمزننی و بو خلقمزننی کورسه ایدی ، نه آیتور
ایدی ایکان ؟ . . . . .

یالقاو ایله شریک اولغان کیمسه هم اوزیننگ مقصودینه ابرشودن
محروم قالور . ابوبکر الخوارزمی حضرتلری « هیچ وقتده یالقاو لرغه
یولداش اوله ! آننگ ایچون کوب یخشی کیمسه لر اولور ، یولداشلر ننگ
بوزوقلوقی سببلی یمان اولور لر . احمق کشینگ ، احمققی عقلای و فیهلی
کیمسه گه تیز اورلور (آشور) او طی کومرنی کلگه صالحه شگ شول ساعت ایله

سونه در ، معناسنده بر شعر سويلمشدر . هيچ شبهه يوقدرکه ، ديدکاري
غايته طوغريدر .

اگرده الله تعالی ، ينجشي وفهمی ، هم تقوا و اطاعتی شريکبر و صنفدشدر
نصيب ايدرايسه ، بونی الوغ بخت ديب بيلورگه تيوشلی . هم بوندای
سبقدشدرنی استاذ و معلمبر روشنده حرمتلرگه و خاطرلرني صاقلارغه
تيوشلی . هربر مسلماننگ حالنی رعایت ایتمک ایله شریعت بیورسدهه ،
بوکبی سبقدشدرنی جمله کشیدن آرتق کوروب ، هر وقتده خیر دعا
و کورکام معامله ایله اولتی لازمدر .

(فراغت ، تجرد (طنچلق)

علم ایچون تجرد ایتمک یعنی ممکن قدر دنیا مشقتلرندن بوشانمق
تیوشلی اوله در . طوغان اوسکان یرلر ، دوست خیشلر ، کوب وقتده
لوکلنی مشقتلندر گانلری ایچون ، بونلردن کیسلوب یراق اورنلرغه
کیتمک ، هم کوب قایتوب کیلوب یورمازسزک ، فائده لیدر اوشبوسبب
ایچون شاگرد وقتده خاتون آلتق هم مناسب دگلدر .

بنده لرده ایکی کوکل اولمادوغی سبیلی ، بوروشده دنیاغه تعلقنمک
(بیلانمک) ننگ علم تحصیل ایتمک ایچون الوغ ضرری وار ایدکی معلومدر .
« اوزگنی بتونلای تابشرمای طوروب ، علم ، سکا اوزندن بر آزنی
اولسهده ویرماز » دیمشدر .

کوکلنی نورلی اورنلرده یورتمک ، علم طوغروسنده اولغان شیرایله
کوب مشغول اولتی ، اونظمقلتی پیدا ایتدکی ایچون بوندای حاللر ،
شاگرد ایچون ، فائده سزدر .

علم تحصیل ایتمک ایچون یراق اورنلرغه سفرایلمک وغربتچیلکلرني
اختیار ایتمک سنت عمللردن دیمشدر . امام شعبي حضرتلری « بر کیمسه
مشرقدن مغربکه سفرایتسه ، اوشبو اوزون سفرنده ، شریعت مسئلهلرندن

برگنه مسئله نئی بیلوب کیسه ده ، بو کیسه ننگ سفری ضائع اولمش دیورگه
بزم قدر تمدن کلايدر « ديمشدر .

التنجي وظيفه

(اجتهاد - طرشمق)

علم تحصیل ایدوچی شاگرد بیک اجتهادلی (طرشوجان) اولتی
لازمدر اجتهاددن باشقه دنیا مالی ده تابولماید ، ایمدی آخرت مالی ده
هم دنیا مالی ده اولغان علم ، اجتهاددن باشقه نیچوک تابور ؟ . . . .
اجتهادلی کیسه لر . مرادلرینه ایرشورلر . بیکلی ایشکلر اجتهاد
ایدوچیلرگه آچلور ، دیمشدر .

ابویوسف حضرتلری ، اوغلم وفات اولدی ، قبر قازتوب ، جهازلاب
کوموب یورسه م ، ابوحنیفه ننگ مجلسندن قالور من ديه قورقوب ، اوغلمنی
جهازلاب کوممک خدمتنی برکیسه گه تابشردم ده اوزم ابوحنیفه ننگ درس
مجلسینه کیتیم « ديمشدر . شاگردلر ایچون ابویوسف حضرتلریننگ
اوشبو غیرت واجتهادی کوچرگچ وعبرت اولورغه یاراسه کرک .

علم تحصیل ایدر ایچون شاگرد اجتهادی ، استاذ اجتهادی ، آنا
ویا که تربیه ایدوچیننگ اجتهادی ضروردر . اوشبو اوچ اجتهاد برگه
جیولسه ، برتورلی یمش اولمای قالماز .

اجتهادلی شاگردلر ، کیچه لرده هم عادتدن آرتق یقولامازلر ، چونکه
اوزی یقولوغان کشیننگ بختی ده یقولار ایمش . یورغان آستونده یاطوب
علم امید ایتکان کیسه ، چاچگان یرندن ایگن امید ایدوچی قبیلندن ،
عمرنی صرف بوش فکر ایله اوزدرغان اولور . کیچه ده عادیجه گنه یقولغان
کشینک ، کوندزده کوکلی خوش وهر اشنده راحت ایله اولور . بو علمنی
نیچوک حاصل ایتدک ؟ ديه صوروچیلرغه ، الوغ حکیملردن بریسی
« کیچه لرده یاندروب بتورکان مایلرم ، ایچکان صولرمدن آرتق
اولدی » ديه جواب ویرمشدر .

اجتهاد ، ديمک ، شاگرد اوزينگ عقل و فکريته ، اوشنداق تن
 و اعضالرينه ضرر کيتورماز صورتده ينجيشغنه نظام ايله طرشمق ، ديمکدر .
 بوتقديرچه اوزيني خسته ايدر روش ايله اوقوموق ، اجتهاد دگل
 بلکه اوزيني خراب ايتمک و عدالتسزک اولور . حالبوکه بزنگ اسلام
 شريعتي ، هر وقتده عدالت اولمق ايله بيورمشدر .

رسول اکرم افندمز (صلی الله عليه وسلم) حضرتلری « بواسلام
 ديني ، محکم اولغان برديندر ، آنده عدالت اوزرنده حرکت ايله نگر !
 اوزنگرگه دشمن کوستور درجهگه ايرشدروب نفسنگرگه عذاب قيلمه گز
 آنک ايجون آرغان (عاجز قالغان) حالنده يوررگه استگان کشي مقصودينه ده
 يته آماز ، اتلانغان آتيني ده سلامت قالدرماز » ديمشدر . وايکنچي
 بر حديث شريفده « نفسگ اتلانغان آنکدر ، آکا هر وقتده شفقتلي
 اول ! » ديمشدر . رسول اکرم افندمز (صلی الله عليه وسلم) ننگ
 اوشبو سوزلری هر وقتده قاعده و اولچاو اولورغه تيوشلیدر . بلکه اجتهاد
 ديمک يوقاروده دیدمکزه نظام ايله تحصيل ايتمک ، تکرار ، فهم ، سؤال ،
 استفاده ، شکر ، ايتمک ديمک اولور .

کوکلده ينجشي اورناشوب قالسون ايجون ، درسلرنی قات قات (تکرار)
 اوقوموق هم تيوشلی اولدر مقدم زمان عالملری ، درسلرنی تکرار ايتدومک
 حقتده يک اعتبارلی اولورل ایدی . حتی که بوگونگی سبقنی تکرار
 ايتدرمک ايله قالمای ، اوتکان کون سبقلرنی هم برقاعده بوينچه تکرار
 قيلدرلر ایدی . زرنوجی حضرتلری « اوتکان سبقنی ييش مرتبه ، آندن
 اولگيسنی دورت ، مرتبه آندن اولگيسنی اوچ مرتبه ، آندن اولگيسنی
 ايکی مرتبه ، آندن اولگيسنی بر مرتبه تکرار ايتمکی عادت قيلورغه
 تيوش » ديمشدر .

سبقلر ، نه قدر تکرار ايدلسه ده فهم اولتماز ايسه فائده سز قالور ،
 شول سبیدن ، درسلرنی فهمارگه طرشمق تيوشلیدر ، آزدوس ، فهم ايله
 کوب اولور . بوگونگی درس ينجشي فهم ايدنور ايسه ايرتهگی درسلردن

کوب زسه لری ، اوز اوزلگندن بینلور . اولنگی عالمی « ایکی حرفی
 حفظ ایتمک (یادغه آلق) ایکی یوک کتابنی ایتمکدن یخشیراق ؛
 اما ایکی حرفی فهم ایتمک ، ایکی یوک کتابنی حفظ ایتمکدن فائده لیراق «
 دیورلر ایمش ، اوشونگ ایچون اوزینه ویرلگان سبقنی تکرار ایتمک
 وفهملب قویمق برنجی درجده لازم اش اولور . *بسم الله*
 بیلمگان ویاکه شبهه سی قالغان اورنلری اولسه ، استاذ ومعلملردن ،
 خواجه وخلفه لردن ، یاکه اوزینگ شریک و صنفدش لردن وباشقه
 بیلوچیلردن صوروب (سوال ایدوب) آگلامق تیوشلی اولور . بویله
 ایتمک علمک اورناشوب ، محکم اولوب قالوینه سبب ایدکی تجربه ایله
 معلوم اولمشدر . اوشنداق اوزی بیلمگانلرنی ایکنچی بریلمگانلرگه
 اوگراتمک ، آراده هیچ بریلمگانلری اولمادوغنی حالده دخی برگه برگه
 جیولشوب تکرار ایتمک ، سویله شمک (مذاکره ایتمک) بیک فائده لی اشدر
 صورغانلردن یاشرمک ، صورمقدن عارلنمک ، شاکردلر ایچون
 الوغ عیدر . « بو علمنی نیچوگ تابدگ » دیه صوروچیلرغه ، ابویوسف
 حضرتلری « قزغانمادم اوگراتدم ، عارلنمادم صوردم » دیمشدر .
 اوشنداق بوروشده صوروچیلرغه ، ابن عباس (رضی الله تعالی عنه)
 حضرتلری « کوب صوروچی تیل ، کوب فهم ایدوچی کوکل ایله تادم » دیه
 جواب ویرمشدر . امام خلیل حضرتلری هم « علمک بیکلی اولغان خزینه ،
 آنک آچقچی ایسه صورمقدر » دیمشدر .

لکن مذاکره دیمک ، باقهلر مثالنده شاولاشمق ، ایشاکلر روشنده
 آقرشمق ، ایسرکار قبیلنتدن جراححتلی سوزلر سویلشمک ، قوللرنی
 بوتامق دن عبارت دگسلدر . عقللی کیمسه بوندای حاللرگه هیچ بر وقتده
 تنزل ایتماز . بیلکه مذاکره دیه ، غایتده ادب وتربیه اوزرنده هر کم
 اوزینگ کوگنلنده اولغان فکرنی ایرکنلب ، آچق ایدوب ، سویلمک که ،
 برکیمسه سویلمگان وقتده هیچ کم قاتوشمای قرآن شریف دگلار روشنده
 دگلابل طورمقغه ؛ صوکنندن ارادن برکوب بیلوچیسی جمله کشینگ

سوزلنی جیوب آرادن ، درست و طوغرسنی تامقغه ؛ آیتولنه در .
 بونده ایسه نهشاولارغه حاجت وار ، ونه قچقررغه یول بار ! ! . اگرده
 مجلسده بوننگ کبی ادبسنلک اش ظاهر اولور ایسه ، اول مجلسدن یراق
 طورمق لازم اولور . چونکه بو کبی مجلسنگ صوٹکی دشمنلقدن باشقه
 نرسه اولماز ،

ییلگان نرسه لر ایچون ، ککوتارنمای (تکبرنمای) بلکه الله تعالی
 حضرتینگ رحمتی سبیلی نصیب اولدی ، دیه ییلورگه و طاقت یتکانشقه
 الله تعالی حضرتینه شکر قیلورغه تیوشلی اولور . ابوحنیفه حضرتلری
 « نیندای گنه نرسه ییلدم ایسه ، شادلنوب ، الله تعالی گه حمد و ثنا قیلور
 ایدم ، شوٹک برکاتنده بو علمنی تابدم » دیور ایمش .

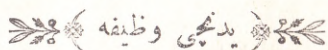
شاگردلرنگ الله تعالی حضرتینه کوب شکر ایدوچان اولمقلری ،
 اوشنداق تحصیل ایتمک علملرندن اوزلری هم قوم و ملتساری ایچون
 فائده اولسون ایدی دیه دعاغه عادت ایتمکساری ، آغان علمسارینگ
 فائده لو اوله چغینه برسونچلی علامت اولور .

علمکنشک یخشی صاقلانووی ایچون ، هر وقتده یاتنده کتابلر و دفترلر
 حاضر اولورغه حاجتلی اولور . شوٹک ایچون اجتهالی شاگردلر ، نیچوک
 اولسه ده ، اوز کتابلرندن اوقورغه و اوقوغان کتابلرینی اوز ملکلر نده بولندررغه
 غیرت قیلورلر . ککشی کتابندن اوقومق بیک مناسب دگلدر ، ککتاب
 جیمق ، اوزی اوقوغان ککتابلرینی یخشی صاقلامق علمگه محبتسلی اولمقغه
 دلیلدر . امام محمد حضرتلری ، اول حالنده الوغ بایسلردن بریسی ایدی .
 اوچیوز جان وکیل هم خادمساری گنه اولنور ایدی . اوشبو زور بایلقنی
 علم یولنده صرف ایدوب تمام ایتمشدر .

اوشنداق اجتهالی شاگردلر ، هر وقتده وهر کمدن آز آز اولسه ده
 استفادله ایتمک آرزوسنده اولنورلر . تامچی تامچی کول اولنور ، دیدکلرینه
 موافق آزالاب جیولغان علم ، صوٹراق ، کوب اولور . ابوحنیفه حضرتلری ،
 حماد حضورینه فقه اوقورغه واردوغنده استادی اولغان حضرت حماد « هر کون

اوج مسئلہ فی بیلور ایسٹک یارار ، آندن آرتدرمه ! « ديه بیورمش
ایمش . استاذی امر ایتکانجه هر کون اوج گنه مسئله بیلوب ، اخیرنده
ابوحنیفه حضرتلری ، زمانه سنده برنجی عالمردن اولمشدر . آز اولسونده
بیلنسون دیورلر . « قزو یورگان آرر ، آقرون یورگان وارر »
مشهور برسوزدر .

علم و فضل اهلی ایله تانوشمق و آنلرنشک مجلسارنده اولمق ، الوغ
غنیمندر . سلفلردن بر معتبر ذات « کوب عالمردنی کورگان ایدم ،
لکن استفاده ایدرگه عقلم یتمدی » ديه قایغورب سویلر ایمش .
ودخی بو کونده بیلنورگه تیوشلی سبقتی ایرته گه قالدرماسزلق
تحصیلنشک الوغ شرطلردن بری سدر . چونکه هر کون ایچون اوزینه خاص
درس و شغل اولور ، بو کون شغلی ایرته گه قالدورایسه ، اش کوب جیولوب
ذهن تارالوغه سبب اولور . اولکی زمانشک شاگردلری بو کونشک
درسارنی ایرته گه قالدرمقتی هیچ درست کورمازلر ، بلکه ممکن اولور ایسه
ایرته گی کون درسارنی بوگون بیلورگه طرشورلر ایدی :

(علمنی حرمتلو طوتمق)

علم تحصیل ایدوچی شاگرد ، علم که بیک محبت قویار ، هم آنک
بیک حرمتلو بر کمال ایدکنی آشکلار ، شونک ایچون کوچی یتکان قدرنجه
حرمتلی ایدوب طوتار . برسوزنی بیکنچی مرتبه ایشدونده اولکی مرتبه
ایشدوی کبی رغبت و اخلاص ایله دگلامغان کشی علم اهلی دگلدر ، دیمشدر .
مالک بن انس حضرتلری ، درس وقتلرنده ، علمنی الوغلامق نیتیه
طهارت آلور ، صقالنی تارار ، اورنده ترلنوب اوطورر و صوگره درس
باشلار ایدی . رسول اکرم افدمز (صلی الله علیه وسلم) حرمتنی
صاقلاب داوشنی آرتق کوتارمز و هیچ کمدن آرتق ککوتارتماز ایدی .
اوشبونشک ایچون شاگردلرنشک ، خصوصادرس وقتلرنده ، ککتاب و کاغد

طوتقان زماندرنده طهارت ایله اولمق باش قول ، کیوم صالوم صاف هم پاك اولورغه تیوشلیدر .

استاذ ومعلملرنی ، کم اولسهده اولسون ، علم اهلی واوزندن کوب بیلوچیلرنی الوغلامق ، قرآن شریف وشریعت کتابلرنی ، کاغدلرنی حرمتلمک ، علمنی حرمتلمکدنده . شمس الائمة الحلوائی حضرتلری « بوعلمنی ، کتابنی حرمت ایدوم سبیلی تابدم ؛ هیچ وقتده طهارتسز قوله کاغذ طوتادم » دیمشدر . شمس الائمة السرخسی ، ایچی کیتدکی برکیچهده . درس ایله مشغول اولوب ، اونیدی مرتبه طهارت آلمشدر . شریعت کتابلری حرمتلو اولغانی ایچون ، ضرورت یوق حالده ، آننگ اوستینه باشقه نرسه لر قویمق ، هم آننگ طرفینه آباق صوزمق ، تفسیر ، حدیث کبی مبارک کتابلر اوستینه باشقه لرنی قویمق ، الحاصل عرف وعادته ، ادبزلک کورلگان نرسه لرنی قیلمق الوغ عیب حساب ایدلنور .

﴿ سکرچی وظیفه ﴾

(همت وغیرت)

قوشلر ، قنات ایله اوچدقلری حالده ، انسانلر همت ایله اوچارلر . همتسز کیمسه لر کوزینه ، کچکنه نرسه لر الوغ اولوب کورندکنده ، همتلی کیمسه لرگه ، بیک الوغ اشلرده کچکنه کورلورلر . « ایرلرنگ همتی ناولرنی قوبارر » دیمشدر .

علم یولی ، بر مبارک یولدر ، لکن بیک مشقتلی و آوردرد . شولای اولسهده اوچی سعادت صوگنی کالت که باروب توقنامقدهدر ، شونگ ایچون ، بیولغه کرگان شاگردلرده همت ایله شادلق ؛ اجتهاد ایله غیرت ، کوچلی ومحمکم اولنورغه تیوشلیدر . علم لذتی قدرلنت ، هیچ کده وهیچ اورنده وهیچ وقتده اولنماز . یولنده اولغان محنتلر ، هر نه قدر کوچلی اولسهده ، بهادر عسکر مثالنده ، کوکرك ایله قارشو طورغان شاگردلرنگ همتلرینه مقاومت قیله آلاماز ، مغلوب اولور .

امام محمد حضر تلی ، کیچہ لردہ طرشوب ، مسئلہ بیلگان صوٹ «بادشاہ
بالاری ، بولتدن محروملر ! . . . . » دیور ایدی . ابویوسف
حضر تلینک بیک راحت ولنت ایله علم تکرار ایتکانی کورگان بریاقینی ،
اوزینک اییدشرینہ « علم یولنده دنیاسنی اونطدی ! حالبوکه بن
یخشی بیلامن بیش کوندن بیرلو قارنی آج ! . . . » دیمشدر . همت
بویله اولور ، غیرت بویله اولور . . . . .

آنا ، طوغان اوسکان اورنلرنی قارنداش قبیلهلرنی ، قالدروب
یراق اورنلرغه کیدوب تحصیل ایتک ، مکتب و مدرسه نظاملرینہ و باشقه
محنت و آورلقلرغه صبر قیلمق نفس مرادلرندن اوزاوزنی صاقلاب طوتمق ،
جملهسی « همت » در .

برشاگردده همت اجتهاد جیولور ایسه ، آنک تحصیل علم ایدوینہ
بتون دنیا طرشسده مانع اوله آماز ، همت ایله اجتهادنی عادت ایتکان
شاگردنک ، کیله چک برکونده الوغ برذات اوله چغنده هیچ شبهه ایتماکز ! . . .
علم تحصیلینہ مانع اولغان نرسه فقیرلک دگل همتسزلکدر . همتی
اولغان شاگردلر ایچون بوکونگه قدر ، فقیرلک مانع اولمامشدر ، بوندن
صوٹ هم اولماز .

دنیلانک اش مشهور ذاتلری ، واش یسوک عالملری ، فقیرلک
عالمندن قالقوب چقمشدردر . ابوحنیفه حضرتلری ، اوزینک شاگردی
ابویوسفغه « زیراک دگل ایدک ، لکن اجتهاد و همتنک سببلی بودرجهگه
ایرشدک » دیمشدر .

ای عزتلو شاگردلر ! ! . . . » او قوغانمزیارار ، نه قدر طرشسده قدہ
آرتق کشی اولورغه قدرتمز یتماز « دیمک کبی زبون فکده اولماکز !
بلکه بلند طبیعتلی ، اوتکن همتلی اولوگمز ! غیرت اولغان صوٹ ، آرتق
وزورعالم اولمقندن هیچ مانع یوقدر . الله تعالی نک سر و حکمتلرینسه
عقللر ایرشماز ، مرحمتی هم شونستیلو الوغدر ، بتون دنیاغه درس
ویرمکده اولغان واسملری قیامتگه قدر قالغان عالملرنی ، سزینک کبی

شاگردلر آراسندن دنیاغه چقارمشدر . كيله چكده انشاءالله تاریخ ایله آشنا اولورسز ، وشول وقتده بوسوزنك درست ایدكنی آچق بیلورسز . رسول اکرم افدمز (صلی الله علیه وسلم) حضرت تیری « الله تعالی اشرفنگ بلندلرنی یاراتادر ، توبانلرنی دشمن طوتادر » دیمشدر . رسولز بویله آیتدکنده ، تحصیل وقتنده اوزمزی کیمستوب ، یالقاولغمزنی پردهلر ایچون تورلی سبیلر کوستروب طور مقمز هیچ درست اولماز .

شیخ جمال الدین حضرتلرنی مصدرن چقاردقلرنده ، یاننده برتین آچهسی وبر آشارلق نرسهسی یوق ایدکنی بیلوب ، سویسده اولغان شیعلر (پرسیان لر) ، برقدر آچه حیوب ، پاراخودغه کروپ « بو آچهنی هدیه ایتدك ، اگرده هدیه مزی قبول کورماز ایسه گز بورچ ایدوب آوگز ، وحاجتیر گزگه صرف ایدگر ! » دیدکلرنده « بو آچهغه سز لر بئسدن محتاجراقسز ، اوزگزده قالسون ، قارچهغه هیچ وقتده چیچق آغزندن قورت آماز ، آرسلان ، صوناربودن عاجز قالماز » دیمشدر . بوکبی همتلی کیمسه ، ایسکی زمانه عالمی اولمای ، بلکه حاضرگی زمانمز ایرلرندن ایدی .

اوشنداق عجب همتلی عالملر ، بوکونده اسلام مملکتلرنده هم یوق دگلدر . بلکه اوز مملکت مزده هم کوچرگچ اولورلق ذاتلردن ایکی اوچ دانهسی یخشی بیلمکده مز . اگرده استهسهك ایدی اسملرنیده یازار ایدك اوشبو سبیلر ایچون ، شاگردلک زمانه سنی الوغ غنیمت بیلوب ، الله تعالی نك چیکسز رحمتلرندن امیدسز اولمای ، بر فائده لو کشی اولوب یتشمکنی ارزوقیلوب ، کونندن کون غیرت وهمتنی آرتدرمق تیوشلی اولور . علم تحصیل ایتکدن مانع اولغان نرسهنی همسزلاک ، دیمش ایدک همسزلاک ایله یالقاولق برسوزدر . یالقاولق ایسه تحصیل وقتنده دگل حتی که باشقه اشلردهده ، مقصوددن محروم اولمقغه سبب اولور . اوشبونشک ایچون شاگردلر ، یالقوا اولمق شویله طورسون ، بلکه یالقاولق کیتوره طورغان سبیلر دن (مثلا کوب آشامق ، کوب ایچمک کبی اشلردنده) صاقنورلر .

یا القاولق، دنیا و آخرتده خیرسز بر نرسه در. الله تعالی، اوز فضل و مرحمتی ایله بوندن حفظ ایتسون! . . . . .

قرمستقه لرده اولغان اجتهاد، بال قور تارنده اولغان غیرت ایله کسب، کورلوب طور دوغنده، بلکه بال قور تتری کوچلری ایله بو قدر آدم بالاسی فائده لنوب ترکیک ایتدکلر نده، الله تعالی طرفندن عقیل نعمتی ایله مشرف اولغان آدم بالاسی، اوز جنسدلرینه آزا ولسه ده فائده کیتورمای طور دوغی ویاکه فائده کیتورر ایچون طر شمادوغی، قایسی عقللر قاشنده درست کورلور؟! . . .

طوقزنجی وظیفه

(تحصیل ننگ موافق و قتلری)

آدم بالاسی ایچون علم تحصیل ایتمک وقتی بیشکدن حدکه قدر در. یعنی هیج کیمسه هیج بروقتده علمدن مستغنی اولماز. اوشبوننگ ایچون کوچلی بر ضرورت اولمادوغی حالده «اوقوغانم یئار، دیه علمدن کوئلنی آلسق مناسب اولماز. چانغه قدر علم تحصیل ایدهن؟ دیه صور و جیلرغه عبدالله ابن المبارک حضر تتری: «کم ییلور؟ بلکم اوزم ایچون فائده سی اوله چق علمنی همیشه ایشتمک انم یوقدر، شونی ایشتمک امیسدیله همیشه تحصیلده اولمقم لازمدر» دیه جواب ویرمشدر. حسن بن زیاد حضر تتری ده قرق یاشنده ایکن وقتنده علم تحصیلینه کرمشدر.

شولای اولسه ده، تحصیل ایچون شاگردک، یاشلک، خصوصاً صیبلق چاغلری، اش مناسب و قتلدر: یاشلکده آلتغان علم، تاشغه قازلغان نقش مثالنده بتماز، اونظلماز بو وقتلرنی غنیمت ییلورگه تیوشلی. یاشلک زمانه سی، عمرده برگنه کیلور، لکن بو عزتلو و قدر لو ساعتلر، اوزاق طورماز کیدر. **نور دین** ایچون موافق اولغانلری کیچهلر و سحر و قتلری، اوشنداق داوش و کشیلردن اولاق اولغان و قتلدر.

❁ ❁ ❁ اونونجهی وظیفه ❁ ❁ ❁

(کتابت - یازا بیلیمک)

یازا بیلیمک الوغ برهنر اولدوغندن باشقه ، شریعت علملرنی
 شوگرغه قالددرغه سبب اولدوغی ایچون ، ثوابی برعملدر . یازو
 اوگراندکی ایله ، الله تعالی حضرتی قرآن شریفده هم منت ایتمشدر .
 بعض خبرلرده « شهیدلرنک قانلری ، عالملرنک قارلری ، قیامت کوننده
 اولچانور . لکن عالملرنک قارلرینه اولغان ثواب آرتق اولور » دینلمشدر .
 اوشبونک ایچون شاگردوقته خصوصاً صبی وقتده بوهرنی بیلورگه
 تیوشلیدر . باشلاب اوکورغه کرشکاچده هراوقوغان حرفی یازارغه بیلیمک ،
 وهریازا بیلگن حرفی اوقی بیلیمک ، بیک فائده لیدر . کتابلر کوچروب
 یازغانده (اوشنداق باصدراغان وقتده) ایری قلم ایری حرف ایله ،
 یخشی کاغده ، چیتلرتی ایرکن قالدروب یازمق (یا که باصدرمق) .
 اوشنداق خط بیدرگان وقتده ، قسقه سوزلر ایله مقصودنی آچق آکلاته
 بیلیمک ، یازو علمنده الوغ بر ادب ، الوغ بر کمالدر . امام خلیل ، نازوک
 یازوچینی کوردکنده : « ای برادر ! دنیاده بر آزا اولسه ده عمر سوررگه
 امیدش یوقمنی ؟ ! .. » دیمشدر . ابوحنیفه حضرتلری ، نجکه یازوچینی
 کوردکنده : « عمرک اوزون اولسه اوکتورسن ، وفات اولسه ک رحمت
 ایشتمازون ! » دیمشدر . اوشنداق عبدالله بن المبارک حضرتلری :
 « نیندای گنه خطنی کورسه مده ، سوزندن قیاس ایله یازوچیسینک عقلی
 نه مرتبه ده ایدکی آکلام » دیمشدر . رسم خطلرنی توزاتمک ، عربچه
 سوزلرنک مهمله و معجمه لرنی آیرمق ، بیک لازمدر . بوزمانه ده گرچه
 ابن المبارک حضرتلری یوق ایسه ده ، کم بیلور ؟ بلکه الله تمالی نک الوغ
 دنیاسندن باشقه لریلوب چقار . فرض ایتدک ، یازولرنی هیچ کم کورماسون ،
 شول وقتده هم درست یازلمق و عرف هم عادتکه موافق اولمقی لازمدر .
 کاغذ ، قارا ، قلم ، قاراصوت ، پاکسی ، قرداش قلمی ، هر وقتده

شاگردشگ اوز یاننده هم اوز منسکی اولورغه تیوشلی . بوزسه لرنی اوزنده بولندرمازسزلق ، هنرسزلك واحمقلقدر ؛ اما کشیدگه اشانمق وکشیدن صوراب یورمک ، الوغ عیب وخوارلقدر . حتی که کیسه ده قرن داش قلم ایله برکچکنه دفتر (خاطر دفتری) بولندرمق بیک مناسیبر . چونکه بعض بریورگان وقتلرده ، کوکلگه ، گوزل نرسه لر توشه در . اگرده شول دقیقه یازوب اشارت ایتماز ایسه گز ، خاطر دن چقه . وایکچی مرتبه ده کوکلگه کلمای قالددر . اوشنداق مجلسلرده وباشقه اورنلرده ایشتلگان مرغوب وفائده لو نرسه لرنی ، تیزگنه مدته مذکور دفترگه یازمق ممکن اولور . صرگره هر کون کیچ یاکه فرقت اولغان وقتده مذکور دفتر آچلوب ، هراشارتله حقنده تیوشلی تقییشلرنی ایتمک ولازم عمللرنی قیلمق تیوشلی

اولور . علملک ایسه بویله آرتور واورچر . **تمام** **بیتیم** ، اوشبو سبب ایچون « قلمدن آیرمه ! خیر ایسه قیامت کونینه قدر قلم اهله در » ودخی « قولنده دفتر اولمغان کشیشگ کوکلنده حکمت طورماز » دینلمشدر . ایشتلگان عمللرنی اونظامن ، دیه شکایت اینگان بر صحابه که ، رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) حضرتلری اوش قولشدن یاردم صور ! . . . یعنی یازوب قوی دیه کنی اراده قیلدر . « یادغه آلتغان بر وقتده اونظلور ؛ اما کاغده یازلتغان یوزالماز » دیمشدر .

یازا بیلیمک ، الوغ بر فضیلت اولدوغی کبی استعمال ایده بیلیمک هم الوغ بر هنردر . استعمال ایده بیلیمک ایسه ، دنیا ودین حاجتلی ایچون عمللنمک ، دیمکدر . اما بر کیمسه نی مسخره ایدوب یازمق ویاکه خورلامق ، افترا وبهتان ، یولنده قلمنی یورتمک ؛ شریعت قاشنده الوغ گناه وعیبر . بواشله ایسه ، شاگرد چاغنده لازم تربیه نی آلمقدن محروم قالدغان کیمسه لرده کوب اولور .

بر کیمسه ننگ ، خلق حضورنده ، یوزنی قزارتمق ، دین وعادت قارامقنده ، تربیه سزلسک ، یاوزلق ویمانلق ، حساب ایدلگی حالده ؛

کاغذ لکه یازوبده آخرت کونینه قدر کیله چک خلق لرغه فاش اتمیکنک ،
نه درجه ده بوزوق اش ایدکی اوژ اوزینه معلوم اولور .

کاغذگه یازمق ایله اش تمام اولور ایسه نه اولسه ده اولور ایدی ؛ لکن
کل عمللرنی اوشنداق نه قدر اولسه ده جمله یازغانلرنی ، بتون محشر خلق
حضورنده او قله چق بر کون واردر . غیبتلری یازمش ، افترالر ایدلمش
کیسه کیلوب شول ساعتده : الله تعالی حضورنده دعواسنی قیلور ایسه ،
نه صاقلارلق بر آدم اولور ، ونه قاچاق بر اورن تابلور ! . . . اوشبو
حکمت ایچون « قیامتده اوقورلق اولغان نرسه لرنی ، دنیاده وقتده
یازمه ! . . . » دیمش .

افترا ، بهتان ، غیبت و مسخره ایدوب یازغان قارالر ، شهیدلر .
قانلری ایله اولچنمای بلکه شیطانلر عملی ایله اولچانسه کراک .

﴿ اون برنجی وظیفه ﴾

مکتب نظاملرینه اطاعت ایتک

مکتب و مدرسه لر ، اوشنداق شاگردلر حقنده اولغان نظاملر ، زمانه ننگ
موافق کوروینه هم کوچلاوینه بناء ، عقل اهللری طرفندن ترتیب
ایدلنده در . نظاملر سیندن آز مشقت برابرینه کوب فائده کورلور ،
وهرکنشک حقی حفظ ایدلنور ، علم نیگزی هم محکم قیلنور .

اوشبونشک ایچون شاگرد اولغان کیسه ، مکتب نظاملرینه ، پادشاهغه
اطاعت ایدر درجه ده ، اطاعت ایدرگه تیوشلیدر .

کوزدن ، بیلگونکان کوندن قالمای مکتبکه حاضر اولمق ، یازده
هم کوسترلکان کوندن قالمای تارالمق ؛ اوشنداق هر کونده اولغان درس
واستراحت وقتلرنی بیلوب طورمق ؛ آشامق ایچمک ، کیمک صالمق ،
یقولامق ، طورمق ، زمانلرنی گوزاتوب ، نظام اوزرنده حرکت ایتک
لازم اولور .

بودنیانگ طور هقی نظام ایله در . پیغمبر لر هم ، دین ایله برابری نظام
بیان ایتمشدر . اسلام شریعتیشک هر نقطه سنده نظام مذکور اولمشدر .
نظام اولیه ایدی ، بودنیسا بر ساعت یشامز ایدی . نظام اولماز یا که
نظامغه رعایت ایدلماز ایسه ، مکتبسلر مکتب اولمای برخرابات اولور . سما
اوشبو سبیدن ، مکتب نظاملرینه اطاعت ایتکنی گوزل خلق
ثوابی عمل ، دیب بیلمگان کیمسه گه (بالاغه) ، مکتب ایشکندن آباق
آدلاب کرمک درست اولماز .

بال قورتلری ، اوزلریشک پادشاهلرینه (آنالرینه) جانلرنی فدا
ایدر درجه ده اطاعت ایدوب یوگردکلی و کون اوزون اوچوب بال
تاشدقلی حاله ، دین و شریعت ، ادب و تربیه ، اوگرانور ایچون
حاضر اولغان شاکردلر ، مکتب نظامنی استاذ و باشقه ناظر و مدیرلر امرلرنی
ینگل سانارلر ایسه ، اوزلریشک علم اهسللی اولورغه ، حتی که آدم بالاسی
جمله سندن سانالورغه لیاقتلری یوق ایدکنی اثبات ایتمش اولورلر .
حالبوکه مکتب قاعده لرینه باش بوکمک ، استاذ و معلم لر ، تدبیرلرینه
بوی صونمق ، علمنی حرمتلکم و معرفت که محبت قویمیشک اثر ایدر .
اطاعت دیمک ایسه ده ، کشی کوروندن قورقوب ، یا که برار توری
جزاغه اوچرامقدن صاقلانوب ، نظامچه اولمقدن عبارت اولمای ، بلکه ،
بونلردن هیچ برسی اولمادوغنی حاله ، محض مکتب نظامی اولدوغنی ایچون
کوکل ایله محبت ایدوب و حرمت قیلوب ، اجراء ایتمکدن عبارتدر .
آدمچیلکده بودر .

﴿ اون ایکنچی وظیفه ﴾

(نظافت و طهارت)

پاکک ، سلامت اولمقیشک برنجی درجه ده قوتلی سبیلر ننددر . اسلام
شریعتی هم پاکک ایله بیورمشدر . پاکک ، درست نیست ایله اولدوغنده
ثوابی بر عملدر .

ذیاده اش نجس خلقلر ، نظافتنی مدح ایتمکده لر . اوزلرندن
پچراق بر قومی کوررلر ایسه ، آنلردن چکرانمکده لر در .

علم ، بر نور اولدوغی ایچون ، پاکیزه سزلك ایله مناسبتی یوق ،
بلکه بر برینه تمام خلاقدر . طش یاقدده اولغان نظافت ونجسدکنشک
کوکلگه الوغ اثری وارددر . بونی ایسه هرکم اوزی تجربه ایدوب بیلور .
اوشبو سبیلر ایچون ، علم تحصیل ایتمکده اولغان شاگردلرگه .
نظافتکه عادت ایدرگه ونجسلکدن نفرت قیلورغه تیوشلیدر . شاگرد
چاغنده اولغان تربیه ، اوگرانولسگان حادت ، آدم بالاسندن آیورلماز ،
قبرینه قدر وارر .

تنگ تیرلمکدن ، توزانلرنگ قونوندن ، خصوصا قش کونلرنده ،
مکتب ومدرسه ده ، تن کورلنوجان ؛ کولمک واشطان هم قارالوجان اوله در .
اگرده بونلرغه اعتبار ایدلماز ایسه ، صوگراق ، تده خچولر ، قولده بتچهلر ،
کیوملرده جانوار وحشراتلر ، ظاهر اولوب ، اورچوب کوبایوب کیتهدر .
بلکه بونلر صوگنده بعض بر خسته لیکلر هم اوله در . اوشبوننگ ایچون هفته ده ،
هیچ اولمغانده ایکی هفته ده بر مرتبه موچه غه کروب پاکنمک ، وهفته دن
قالمای کولمک واشطانلرنی آلماشدرمق ، لازم اوله در . اوشنداق ساچ
توبنده ، قولاق ایچنده تشرده بارمق بوونلرنده ، طرناق آستلرنده
اولغان کرلرنی هروقتده پاکله مک ، طرناقنی کیسوب طورمق ،
تیوشلی اوله در .

رسول اکرم افندمنز (صلی الله علیه وسلم) تنگ تاراغی هم کوزگیسی
خسواه ایوده وقتده ، خسواه سفرده وقتنده اولسون ، یاتندن آیرلماز
ایدی . بوشیلر ایسه البته نظافت ایچون ضرور اولور .
آش آشاغان صوگنده ، قول و آغزلرنی صابون ایله یومق ، مسواک
هم استعمال ایتمک ، لازم اولور ، الوغ ضرورتلر اولمغانده ، پچراق
نرسه لرگه بو یالماز سزلق تیوشلیدر .

پاکلک ، ایسه هر وقتده یوونوب ، توزانوب ، طورمقدن عبارت اولمای ، بلکه یولغان وپاکلنگان نرسه لرنی پاک حالتجه صاقلامقدن عبارتدر ، یوقسه اوردک قیلنسدن بر طرفدن یوونوبده ایکنچی طرفدن پچرانغان کشیگه ؛ پاک ، دینلماز . بلکه بوندای اشدنه قدر صو وصابون ، اوشنداق وقت اسراف ایتک اولغانی ایچون ، بوزوق صقتلردن سانالور .

مونجهغه کروب پاکلنمک لازم اولور دیمش ایدک . تنده اولغان کرلرنی بیار ایچون ، مونجهنگ فائده لوایدکی شبهه سزدر . لکن مونجهغه کرکان وقتده یالنگز یاکه کشی اولسه ازارایله اولورغه تیوشلی . چونکه کشی حضورنده عورت آچمق حرام اولدوغی کبی ، کشی عورتینه کوز توشرمک هم (ضرورت اولمغانده) گناهدر .

حالبوکه ، شریعت بیوردوغنی حساب ایتمکان وقتدهده یات کشیلر حضورنده یالانقاج اولورغه مسلمان اولغان کشینگ یوزی قزارر ، انصافیده رضا اولماز . ایدمی ، حرمتلو شریعتزنک بیوردوغنی (خصوصابونک کبی مشقتسز بیوردوغنی) اورنینه کیتسورمای قالورغه ، نیندای مسلماننک وجدانی وانصافی رضا اولور ؟ ! . . . . .

ابوحنیفه حضرتلری ، مونجهغه کردکنده برجنون هم کلوب کرمش .
جنون ازارسز اولدوغندن ابوحنیفه حضرتلری ایکی کوزنی محکم یومش .
بونو کورب مجنونده یامام ! چان صوقرا ایدم ؟ « دیه صورمش .
امام حضرتلری هم جوابنده « الله تعالی حضرتی سنک پرده کنی یر تقاندن بیرو ! . . . . . » دیمشدر .

ازار استعمال ایتک شهر مونجهلرندهده . اول وقریه مونجهلرندهده ممکن وینگل براشدر . شاکرد وقتده بوشار عادت ایتک تیوشلی .
بشر بن الحرث حضرتلری « بر کیمسه ننگ یایلیقی یالنگز بر آلطون اولوبده ، مونجهده اولاق یوونور ایچون ، شونی ویرر ایسه ، آچه سنی اسراف ایتدی ، دیورگه ممکن اولماز » دیمشدر . بشر حضرتلری کبی

تاو لکینه ایکی کیساک ایکمک آشامقنی ده اسراف دیه قورقتقان کیمسه ننگ ،
بومسئله ده بویله بیان ایتمکی ، اعتبارغه تیوشلی بر سوزدر .
شریعتنگ بعض بر مشقتسز ، لکن تیوشلی ، مسئله لری حقننده
بزلرده اعتبارسزلق شایع اولمشدر . جیولشوب از ارسز ، مونجه غه کر مک
هم بوننگ بریسیدر . اما باشقه مسئله لر حقننده هم حرمت و اعتبار من لازم
درجه سنده دگلدر . لکن بیلور میسز بوننگ سببی نهدر؟! . . . . . سببی
ایسه هیج شبهه یوق ، بومبارک دین ، بزرگه آتا و بابا لر مزدن میراث اولوب
قالدوغیدر . اگرده بزلر ، بویولنی اوز اجتهاد مننی صرف ایدوب
تابقان اولسه ق ایدی ، بر حرفتی یوز آلتون حساب ایدر ، آزغنه
نقطه لرینه وارغایچه کمال شوق و محبت ایله اداء قیلور ایدک . آدم بالاسی
کوب وقتده میراث مالینگ قدرنی بیلماز . جان تیرلرنی چقاروب تابقان
دولتی برابرنده هیج وقتده طوظماز .

بو خصوصده کوب سوزلر یازار و کوب عبرت لر کوچر ایدک . لکن
یا ذقلمز هم یتار .

﴿ اون اوچونجی وظیفه ﴾

اقتصاد

اقتصاد ، طوته بیلیمک دیمکدر قولده کوبعی آزمی اولغان آقچه یا که باشقه
ترسه لرنی ، اسراف ایله سارانلقغه کرمای عدالت اوزرنده صرف ایتمک ،
فقیرلک و محتاج لقدن صاقلای طورغان ترسه لرنگ بریسیدر . حدیث
شریفده « اقتصاد اوزرنده دنیا کوتکان کیمسه فقیر اولماز » دینلمشدر .
آشامق ایچمک ، کیمک صالمق ، و باشقه طورمش یورمش
اسد بلرنده اعلی لرنی و آخر بهالی لرنی استعمال ایتمک ، هر نه قدر
شریعت حکمنچه حرام دگل ایسه ده ، « یورغانکه کوره آباق اوزات ! »
سوزنجه عمل ایدنسه ، بار اولغان لرنی یخشنی غنه تریه لب استعمال
ایتمکده نفسنی عادت لندر لسه ، کشی قولنده اولغان ترسه لرگه طمع

ایدلماز ، کوکلده خوش اولور . یوقسه ، قولده اولغان قدرگه رضا اولغان
کیمسه ننگ نفسی ، بتون دنیا مالینه قناعت ایتماز ، طویماز .

اقتصاد ایله عمل ایتمگان کیمسه هم طمعلی هم حریص (قومسز)
اولور . طمع ایسه بتمای طورغان فقیرلک ، دواسی نابولمغان خسته لک ،
یاکه آزادلقی احتمال اولغان اسیرلکدر . حرصنک صوڭکی ده ، خواریق
اولور . زرئوچی حضرتساری « طمعلی عالمده علم حرمتی اولماز ، حق
سوزنی ده سویله ماز » دیمشدر .

اوشبوننگ ایچون ، اوزلریننگ کوز نورلرنی توگوب ، چاچکه کبی
گوزل وقتلرنی فدا ایدوب ، تابقان علملرنی ، آلفان ادب و تریه لرنی ،
شاگردلر ، طمع هم حرص کبی بوزوق نرسه لرگه صرف ایتمازگه تیوشلیدر .
همتلی عالم طمعغه تنزل ایتماز ، حریص کیمسه ننگ کوزنی ده
توپراقدان باشقه نرسه طویدرماز .

شاگرد وقتیده اقتصادغه عادت ایتمگان کیمسه لر ، دنیاغه چققان صوڭ
هم اوشبو عادتلری اوزرنده اولوب ، ایرکنلک و بایلیق ایله عمرایتدکلری ،
تجربه ایله بیلمشدر .

هر کورلکانی آورغه ، هر کوکلگه کلگاننی آشار و ایچارگه ، کیوم
سالومده قزان خلقینه ایاررگه ، پادشاهلر بایلیغی تیماز ، شاگرد بایلیغی
تیچوک یتشسون ؟ ! . . . . .

تن سلامت ، جان راحت ، کوکل طنچ اولسه ، شادنونب قووانوب ،
تخصیصده اولورغه تیوشلی . علم اولسه کیوم تابلور .

کמוש ساعتلرنی کیسه لرینه صالحان و زینت سوگان خاتونلر مثالنده
چوقق چلبلرنی کوکرکلرینه آسقان ، کوب شاگردلر کورله درکه خزینه لری
تقتیش ایدلنسه ، هیچ شیء نابولمایدر تکلفسزگنه کیومسلر کیمگان
شاگردلر ، طوغری کله درکه خزینه لری علم ، ادب ، انصاف ، ایله
طولغان اوله در .

﴿ اون دورتجی و طیفه ﴾

هنر - صنعت

حرم تلو پیغمبر لر (علیهم السلام) حضرت تری . قول کسب لری ایله
آشادقلری ، واوز هنر لری ایله یشادقلری ، معلومدر . بونی ایسه
اوزگنز هم کتابلرده اوقوب بیلورنیز ، یاکه اوقوب بیلگاندورسز .

اوزمزنک پیغمبر من محمد (صلی الله علیه وسلم) حضرت لری ، بو
مرتبهده اولغان عزت وحرمتی ایله ، چینگارنی باشمقلرنی ، یامار ؛ یورط
خدمتلرنی قیلور ؛ سفرنده آش پشروچی صحابه لرگه (کشی اشلگان وقتده
تیک طوزرغه یاراطمایمن) دیه ، اوطنلر جیوب (قوری اولن وقورایلر)
کیتورر ایدی .

هنرسزلک سببندن آدم اوغلی ، دیناده طورمق ایچون دگل ، بلکه
جانندن بوش قالغان قالبونی ، صاقلار ایچون هم چاره بوله آماز ! . . . .
هنر ایله کسب فرضلرنشک صوگنده فرض براشدر . هنر چان
کیمسه ، کشی قولنده اولغانغه طمع ایتماز ، اوزنی واهلنی راحت راحت
طویدرر ، جیتلردن صورارغده محتاج اولماز . **دشونله توقتا دم**
رسول اکرم افدنیز (صلی الله علیه و سلام) حضرت لری « اوزینشک
قول کوچی ایله تابقان مال مرتبهسند خیرلو مالی هیچ کیمسه تابا آماز ،
الله تعالی نشک پیغمبری داود (علیه السلام) ده ، اوزینشک قول کوچدن
تریبه لور ایدی (۵) » دیشدر .

مأمون خلیفه : « کشی یامأمور ، یاسوداگر ، یا هنرچی ، یا ایکنچی و
اولسون ! بوندن باشقه لر آدملر اوستینه یوک اولورلر » دیشدر .
بعض کیمسه لر « دنیانشک طورمشی علم هم کسب ایله اولور ، اگرده

(۵) صحیح البخاری . جزء ۳ صحیفه ۹ .

بن ، نوکل ایله زهدلکی اختیار ایتدم ، ديه علم ایله کسب قویار
ایسه نادانلق ایله طمع چوقرینه دوشوب هلاک اولور « دیمشدر .
عمر (رضی الله عنه) حضرتلری « ای الله ! بگارزق ویر ! ديه ایوده
تیک یاطماکز ! بیلمایسمی ؟ کوکدن آلطونده یوماز کموشده ! »
ودخی : « برکیمه نی کوروب یخشیغنه اخلاص قویه من ، لکن هنری
یوق ایدکنی بیلور ایسه م اخلاصمی آلامن » دیمشدر . « قرآن
شریفی آجوب قویامن ده ، کون اوزون اوقیمن « دیگان برکیمه گه
حسن بصری حضرتلری : « قرآنی ایرته هم کیچه ده بر مقدار اوقسه گه
یارار ، کوندوزنده کسب ! » دیمشدر .

زمانه لرنده ، خصوصا مملکتلرنده ، خلقدن آیلوب ، قورلده ، تاو
تاش آرالرنده ، پرده لئوب ، قاچوب عمرایتمک ممکن اولدوغی حالده ،
مرتبه لری الوغ اولغان اسلام عالمی ، همیشه صنعت اهلی و هنرلی
کیمه لرنی مدح ایدرلر ، و اوزلری هم همیشه خلقغه کوچرگیچ اولوب ،
کسب واش ایله مشغول اولورلر ایدی . بالقاواق و هنر سزاک ، کشی
قولینه قاراب طور مقلق ، بیک نچار خلق ایدکنی ، دنیاغه فاش ایدرلر ایدی .
ایمدی ، بزنگ بوزمانمز ، خصوصا بوملکتیمزده ، کسب و صنعتسز ،
برساعت یشامق ممکن دگل ایدکی معلومدر . مال و بابلقغه محتاجلق ده
کاملدر . شول جهتدن تمام محبت ولدت ایله کسب ایتمک ، اوستمزده
الوغ بورچ اولسه کرک .

مال اولور ، دولت تابلور ایسه ضرر ایتماز . الله تعالی حضرتینه ،
مال حسابی ویرمک کم بیلور ؟ بلکه فقرلاک حسابی ویرمکن ینگل
اولور . دشمنارغه دولتنی میراث قالدروب کیتمک دوسلارغه محتاج
اولوب ، یوز قزارتوب ، یورمکن یخشیر اقدور .

بایلق ایله ، صدقه واحسان ایدنور ، مدرسه و مکتب بناقینور ،
شاکرد و معلمار تربیه ایدنور ، دین و شریعت یولینه ویرلور ؛ اما
فقیرلاک ایله یندای ایزگولک تابلنور ؟ ! . . .

پاراخود تیمور یولار ، تلغراف و تلفونلر . ماشینه و الکتریقلر ،
 عالمی شول قدر باشقه لندردیلرکه ، بیان قیلورغه قلمننگ کوچی تمتاز .
 بشیوزیل مقدم وفات اولغان بابلرمز ، ممکن اولوبده (بلغار) یاکه
 (قزان) مقبره سندن طوروب ، دنیاغه کپرو قایتوب کیلسه لر ایدی ،
 اوزلری آیرلغان دنیاغه تمام باشقه اولغان ایکسچی دنیا کلدکی اعتقاد
 ایدرلر ایدی .

بوسوزلردن مقصود ایسه : شاگردلر ، آخرت ایچون دین علمینه ؛
 دنیا ایچون هنر علملرینه محبت ایدوب ، باررغه تیوشلی ایدکنی
 بیان ایتکدر .

شاگردلک زمانه سیننگ جمله ساعتلری و دقیقه لری ، تحصیل ایله
 اوتماز . بلکه بعض بر بوش کونلر حتی که بوش آیلر اولنور . اگرده
 اوتبویوقلرده بعض بر مناسب هنرلرنی اوشنداق حاجت اوتار قدر
 اولسه ده روس لساننی ، اوگر اولنور ایسه فائده سز اولمایدی . هنر
 آشارغه صوراماز ، آشارغه ویرر . دین علمندن باشقه آخرت ؛ هنردن باشقه
 دنیا ، توزوک اولماز . امدانیاسی توزالماکان کشیننگ آخرتی هم توزالماکانی ده
 خاطر دن چقماسون ! . . .

گویا ایرته گه اوله چک کبی آخرتک ایچون عمل ایت ! بیشک یل
 طور اچق کبی دنیاک ایچون عمل ایت ! « دیگان سوزننگ بر حرفی
 یوز آلطوندر »

کیله چک کونلر کزده بلکه بوسوزلر کرک اولور دیه سزگه بوکوندن
 سویلاب قویدی . قولاقغه کرگان سوز ، تیز اولماز سه ده بر وقتده
 کوکلیگه هم کرر .

﴿ اوبشنجی وظیفه ﴾

حسن خلق

کورکام خلق (حسن خلق) نشیخی ایدکی ، کورکام خلقلی اولورغه

تیوش ایدکنی ، بتون دنیا ده اولغان عقلایی کیمسه لر ، هر وقت ده اقرار ایتکده لر در . بو خصوصه آیتولنگان سوزلر ، یازلغان کتابلر ننگ ، صان و حسابی یوقدر .

اوشبو شاگردلک کونلر گزده ، (انشاء الله تعالی) اخلاق درس لری او قوم مقده درس ، او قومق الوغ غنیمت ، او قوب بیلنگانلر ایله عمل ایتسک ، زور بخت و فضیلتدر . شونگ ایچون ، او قغان صوک عمل ایتسک اجتهادنده اولورغه تیوشلیدر .

رسول اکرم افندمز (صلی الله علیه وسلم) حضر تفرینسک کورکام خلق خصوصنده « آدم لرنی مالنگز ایله رضا قیلورغه قدر تگنیز شمشاز ، لکن خلگنگز ایله رضا قیلورغه طرشوگنر ! » دیگان سوزندن باشقه بر سوزی اولماسه ایدی ، کورکام خلغنک شرافتی اثبات ایچون بزگه ی تار ایدی . حالبوکه بونگ قیلندن دخی نیچه و نیچه وعظ و نصیحتلر ایتمشدر که جمله سی حدیث کتابلرنده یازلشدر .

رسول اکرم افندمز ننگ اوز خلقیگ نه روشده اولدوغنی ، سیر کتابلرندن کوروب آکلماق . بزنگ ایچون الوغ درس و بهالی عبرتدر . تاش یوراکلر ، قارا کورگللر ، کورکام خلق حضورنده یومشارلر ، اطاعت قیلورلر . دشمن هم دوستی رضا ایچون کورکام خلقدن اولکن قورال دنیا ده یوقدر

اوشبونگ ایچون بو فضیلتلو اولغان ، کورکام خلقتی شاگردوقده عادت ایدرگه تیوشلی . کوب عیب اشرا اولور ، نادان کیمسه لر دن کورلاکنده ، (بیلما ی) دیه ، عفو هم ایدلنور . لکن او قوغان کیمسه لر ده اولدغنده آزعیلر ده کیچلنماز ؛ اما بوزوق خلق اولور ایسه هیچ عفو اولتماز .

کیله چک عمر لر گزده ، کرک الوغ عالم ، کرک مشهور بر محرر (یازوچی) ، کرک ماهر سویلاوچی (خطیب) ، کرک سوداگر ، کرک باشقه ؛ الحاصل استه سه گنر کم اولسه گزده اولوگنر ، لکن حسن خلقدن بر قارش چیتیکه

چقماگز ! . . . . حسن خلق ایله آزعلمده ككوب ، قسقه عمرده اوزون ، اولور .

تقوالق ، اشد سوزده راستلق ، صبر ایتك ، نسیاتلی اولوق ، تواضعلی اولوق ، یالونمق (تملق) ، هراشده ككباش ایتك ، سلامتلكنی صاقلامق ایچون اعتبارلی اولوق ، جمله سی ككوركام خلق اولوب ، خصوصاً شاگردلر ایچون كركلودر .

اوقومقده اولغان كتاب و فنلرندن ، اوشنداق معلم واستاذلرندن یالتقمای و اخلاص آلمای ، همیشه راحت و اجتهاد ایتك لازمدر . اوشنداق دنیا مشقتلری طوغری كلدكند آرتق قایغورمای ، صبر قیلورغه ؛ اشلرنی الله تعالی گه تابشروب ، اوز اوزنی یورته بیلورگه تیوشلیدر . بر عقلو كیمسه دن : « بهادر (باطر) كم ؟ » دیه صور دقلرنده « بر ساعت صبر قیله آوچی ! » دیه جواب ویرمشدر .

ایمدی ، بر ساعتكه صبر ایتكان كیمسه بهادر اولور ایسه ، نیچه آی و نیچه یلدرغه صبر ایدوب ، همیشه تحصیل یولسنده یورگان شاگردلرنی مدح ایدرگه سوز تابولماز .

علم ، آدم بالاسی ایچون الوغ سعادت اولور ایسه ، البته مختسز و مشقتسز حاصل اولماز . مقصودلرغه ، محنت ككوپری آرقلی بارلور . لکن شاگردلك مختلری ، باشقهلرغه قیاس ایدلماز . شاگردلك مختلرینه راحتلر طوتاشوب كلدكده ایدكنی صبر ایدوچیلر تجربه ایدرلر . وقتی اونكان صوگ شاگردلك محنتی فكلرب ، شادلمغان هم شول كونلرنی صاغونمغان كیمسه اولماز .

تقوالق ، (گناهدن صاقلانمق) آدم ، بالاسی خصوصاً شاگردلر ایچون ، امشالی اولغان برزینتدر . هرایزگولك ؛ تقوالق ایچون اولور . تقوالق هر یخشیلقنیشك نیگزیدر تقوالق ایله تحصیل ایتكان علم فائده لوو مبارك اولور .

اولگی زمان شاگردلری ، غیبت سویله مازلر ، سوز یورتمازلر ، کشیدن مسخره قیلمازلر ، کوب آشمازلر ، کوب یقولا مازلر ، حتی که بازار نرسه لرنی تناول ایتمازلر ایدی . فاسقلر ایله قاتوشمازلر ، فرض ، واجب ، سنت لرگه رعایت ایدرلر ، دنیا و آخرت ککرکاری خصوصنده دائم الله تعالی گه دعاءده اولورلر ایدی .

کرگان یولده نباتی ، تحصیلگه مانع اولغان نرسه لرگه قارشو طوررغه قدرتلی ، اولمق ، شاگردلرکیشک شرطندندر .

تواضعلی اولوب ، لازم وقتنده حتی که یالومق هم شاگردلر ایچون تیوشلیدر . آرتق یالومق (تملق) ، هر وقتده نچار خلق اولدوغنی حالده ، علم استمک خصوصنده اولغانی گوزلدر .

الوغ و کچوک اشلرده ، استاذلرغه کیشکاش ایتک ، و آنلر طرفندن کویستر لگان یول ایله یورمک لازم اولور . عقل و بیلمکده ، رسول اکرم افندمز حضرتلرندن آرتق ککشی اولمادوغنی حالده ، مشورت ایتک ایله بیورلمش ایدی . شونک ایچون حتی که یورط کرکلرنده محاربه لرگه کیشکاش قیلور اولمشدر . علم تحصیل ایتک اشلرنشک الوغنی و مقصودلر نکلده اشک عزیزیدر . بونک اشک ککینه حساب ایدلرگان نقطه لر نکلده ، عقل اهلرینه ، خصوصاً معلم و استاذلرغه مشورت ایله عمل ایتک تیوشلیدر ، شاگردیشک مشورت ایدوندن هیچ کم تارلمازه . مصلحت اولغان نرسه نی تلقین ایتک احتمالی ده استاذده اولماز .

کورکام خلق طوغر و سنده سوز کوب اولور ، لکن شاگردلر ایچون بیک ککرک اولغانلرینه بزله ، بورساله نیشک باشندن آخزیه قدر اولغان سوزلر مز ایله اشارت ایتدک .

کیسه و یا بچقرده ، آلطون کموش اولغانللق ، عارلک یا که بلا وقضا دگلدر ، لکن کو ککرکلرده ، حسن خلق ایله علم ، اولغانللق هم عارلک هم الوغ بلا حساب ایدلنور .

الله تعالی حضرتی جمله مزگه ، هر وقتده تقوالق ، رضا هم آچو
وقتارنده درست وطوغری سوزلیک ، بایلیق وفقیرلک وقتارنده ثبات
وصبرلیق احسان ایتسون ! ..

آخری جنت اولورایسه ، نه اولسهده خیر ؛ آخری تموغ اولور ایسه
نه اولسهده شر (یاوز ویات) در . جنتدن باشقه اولغان نعمت نه اولسهده
نعمت دگلدر ؛ اوتدن باشقه اولغان نیندای گنه آورلق اولسهده یتکلدر .
اوز عیبی ایله شغلانگان کیمسه کشی عیبی کوررگه وقت تابماز ؛ الله
تعالی تک قسمتینه رضا اولغان کیمسه ، دنیا ایچون قایفورماز . کشی
پرده سنی یرتقان کشینگ اوز پردهسی یرتلنور ؛ کشی ایچون قازغان
چوقرغه اوزی توشمای قالماز . اوز خطاسنی اونطوچی ، کشی خطاسنی
کوروچان اولور . عقلینه اشانغان کیمسه یا گلشور ؛ تکبر کشی خوار
بولور . فقیرلکنک زینتی صبر ؛ بایلقنک زینتی شکر در . سلامتک
بایلق ؛ ادبلیک کمال ؛ توبه ایتک سعادت ؛ کورکام خلق یخشی
ایبدشدر .

(سدی)

« شاکر لک آدابی » رساله سینه

(ذیل) در .

بورساله ده ، اسماری مذکور اولغان حرمتلو ذاتلر ننگ قسقه چه ترجمه لری :
(۱) محمد (صلی الله علیه وسلم) ابو القاسم بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم
مکه شهرنده دنیاغه کیلوب قرق یاشنده وحی ایله مشرف اولدی .
اون اوچ یل سوگنده مدینه گه هجرت ایتدی . آنده اون بریل طوروب
(۶۳) یاشنده وفات اولدی .

قولمزده اولغان تقویملر کوستروینه بناء ، دنیاغه کیلوی شهر
ربیع الاول ننگ (۹) نجی دوشنبه کون ، تاریخ میلادی ایله (۵۷۱) آپریل
فرنکی (۲۰) سنه طوغری کله در . (۶۲۲) میلادیده ستمبر (۲۰)
دوشنبه کون ، ربیع الاول (۸) نده ، قباغه ، سیتبر ننگ (۲۴) نده ، ربیع
الاول (۱۲) ده جمعه کون مدینه گه کروب ، اولگی جمعه نی اوقومشدر .
بووقته ، فرانکی ایله رومی حسابلر ننگ آیرمه سی یالکیز اوچ کوندن
عبارت اولدوغی سبیلی ، رومی کونلرنی بیلمک هم یکلدر .

۱

(۲) ابوبکر الخوارزمی محمد بن عباس . آناسی مشهور مؤرخ
ابوجعفر محمد بن جریر الطبری ایله برطوغمه در . شعر و علم انشاده
زمانه سینک فریدی ایدی . (۳۸۳) ییله (۶۷) یاشنده ، (نیسابور)
شهرنده وفات اولدی . رساله لری ، (۱۳۹۷) ده استانبولده (۱۸۹۱) مده
(بو مبای) ده باصلمشدر . بوننگ رساله لرنی ، بدیع الزمان الهمذانی
رساله لرندن گوزل ایدی ، دیه مدح ایدوچیلر واردر .

(۳) ابوحنیفه نعمان بن ثابت . حنفیه مذهبنک امامیدر . کوفه شهرنده
دنیاغه کیلوب . (۶۵) یاشنده (۱۰۰) هجرتده (۷۶۷) مده وفات
اولدی . حماد بن سلیمان حضورنده اون سکر ییل علم ایله شغلاندی .

او تکی عقلی ، زیرک ، کورکام یوزلی ، خوش مجلسی ، کوب سوزلی ،
 ینگل صحبتی ، اکلفسز ، اولمشدر . اگرده فقهده امام اولیه ایدی ،
 بوزیرکلکی ایله بر الوغ حکیم اولغان بولور ایدی ، دیه مسدح ایدوچیسلر
 واردر . (الفقه الاکبر) ایله (الوصیة) ، اسملو رساله لری (دهلی) شهرنده
 (۲۴۴) بیت اوزرنده (۱۸۹۰) مده طبع اولندی . علم صرفده
 (المقصود) اسملو رساله هم بوکا منسوبدر .

۴) ابوزید عیدالله بن عمر بن عیسی (*) الدبوسی . حنفیه
 مذهبنده قاضی هم الوغ امام و معتبر برمصنف ایدی . علم خلافتی دنیاغه
 چقاروچی . اوشبو زاندر . (۴۳۲) ده بخارا شهرنده وفات اولدی .
 ل) ابویوسف یعقوب بن ابراهیم بن حیب الانصاری . ابوحنفنه نشک
 عالم شاگردی و مذهبی دنیاغه نشر ایدوچیسیدر . کوفه شهرنده دنیاغه
 کلمش ایدی . امام احمد بن محمد بن حنبل و یحیی بن معین کبی الوغ
 عالم کندیوسینه شاگرد اولمشدر . (۱۸) یل طوتاش ، مهدی ،
 هادی ، رشید ، خلیفه لر عصرنده قاضیلق خدمتنده اولدی . (۱۸۲) ه
 (۸۹۸) مده بغدادده وفات اولدی . (کتاب الخراج) اسملو اثری
 (۱۳۰۲) ده مصرده طبع اولمشدر .
 ۶) اعمش ابو محمد سلیمان بن مهران . کوفه شهرنده الوغ عالم لرشک
 بری ایدی . صحابه لر دن انس بن مالک حضرت لری ایله صحبت ایتمشدر .
 (۸۷) یاشنده (۱۴۸) یلده وفات اولمشدر .

ب- ۱-

۷) بشر بن الحرث . علمای کرامدن بو اسمده ایکی کیمنسه واردر .
 بریسی : بشر ابونصر بن الحرث بن عبدالرحمن الحافی در . صالح و متورع
 رذات اولمشدر . بغدادده طورمشدر . سری سقطی بوندن روایت
 (*) بو کیمنسه نشک ترجمه سننده ، فاضل عرجانی : ابوزید عبدالله بن

عیسی بن عمر دیه یازمشدر .

ایلمشدر . (۷۲) یاشنده ، (۲۲۶) ده وفات اولدی . ایکنجیسی :
بشر ابو عبدالله بن الحرث بن اسعد المحاسبی در . تصوفده امام ایدی
جئید یفدادینک استاذیدر . (۲۴۳) ده وفات اولمشدر .

ج

۸) جمال الدین محمد بن صفقر الافغانی . کابل توابعنده اسعد
آباد قریه سنده دنیاغه کلمشدر . (۱۸) یاشنده علوم شرعیه هم علوم
عقلیه تمام تحصیل ایدوب ، الوغ عالمس زمره سینه کرمشدر . شیخ
جمال الدین نادر عالمس رنگ بریسی اولوب ، اسلام ملتینک اسمنی عالی
قیلورغه سبب اولمشدر . عقلی کامل ، علمی اساسلی ایدکی ایله
مشرق و مغرب افاضلی اعتراف ایتمشدر . هندستان ، حجاز ، عجمستان ،
اوروپا ، مملکتلرنده سیاحت ایتمشدر . بر قدر زمان پیطربورغده هم
قالمش ایدی . صبر ایله شجاعته امثالسن اولوب ، غایتده عالی فکری ،
دیناغه التفاتسن ، متقی و عقیف بر ذات ایدی ، دیورلر ، بتون مقصودی ،
اسلام خلقی آراسیمه علم و معرفت نشر ایتسک ، عالی فکرلر تلقین ایدوب ،
کوکلرنی نورلاندردمق ؛ اولمشدر . اوشبو فکر اوزرنده ثابت اولوب
عمر ایدی ، اوشبو فکری ایچون شهردن شهرگه سورلیدی (نفی ایدلیدی)
اوشبو فکری برکاتنده دولتلردن دولترگه ، وزیرلرگه ، حتی که پادشاهلرغه
حرمت ایله چاقرلری ، اخیرنده اوشبو فکری اوزرنده دنیادن اوتدی
دیورلر . (۶۰) یاشنده (۱۳۱۴) هـ (۱۸۹۷) م ده استانبولده وفات
اولدی . (ردالدهرین) اسملو رساله سی (۱۳۰۳) ده بیروتده ،
(۱۳۱۲) ده قاهرده طبع اولندی . (تمة الیاب فی تاریخ الافغان) نام
اثری (۴۵) بیت اوزرنده مصرده باصلندی .

ح

۹) حسن ابو سعید بن ابی الحسن یسار البصری . تابعینلرنگ
فاضلر ننددر . حضرت عمر (رضی الله عنه) زمانه سنده دنیاغه کلمش

ایدی . عالم ، عامل ، زاهد ، فصیح ، بر ذات اولمشدر . (۸۹) یاشنده
(۱۵۱) ده وفات اولدی .

(۱۰) حسن ابو علی بن زیاد الاواوی . ابو حنیفه حضرت تلمینشک
شاگردی ایدی . امام شافعی ایله بر ییلده (۲۰۴) ده وفاتدر .

(۱۱) حماد ابو اسماعیل بن سلیمان . ابو حنیفه حضرت تلمینشک
استاذیدر . انس بن مالک هم ابراهیم النخعی دن روایت علم ایتمشدر .
(۱۲۰) ده وفات اولدی .

خ

(۱۲) خلیل ابو عبدالرحمن بن احمدی الفرهودی البصری .
لغت ونحو علملرنده استاذدر . عروض علمنی باشلاب دنیاغه چقاردی .
امام سیبویه ، بونشک شاگردی ایدی . « باشقه عالم کورمگان کشی اوز
معلمینشک خطاسنی آکلماز » دیور ایمش . خلیل حضرت تلمی حاکیم ،
زاهد ، قناعتلی ، عبرتلی سوزلی ، اولمشدر . اثرلی اشعاری کوبدر .
برتین باقر آچه سی اولمای ، بصره شهرنده بر قامش صالاشده طورمشدر .
حالبوک بوندن آغان علم سبیلی شاگردلری الوغ مرتبه وزور بایلقار
تحصیل ایتمشدر . فارس امیری سلیمان بین حییب ، وظیفه تمسین
ایدوب بالالرنی اوقتورغه چاقرمش ایسهده ، قبول ایتمشدر . یاننده
اولغان بر ایکم کیسکنی کوسترب « دنیاغه طور دو غمده انشاء الله
بو ایکم کیسکندن آیرمام » دیمشدر . (۱۷۰) ده بصره یاقنده
وفات اولمشدر . لغتده اولغان (العین) اسملو کتاب بونشک اثریدر .
لکن بو صوئک زمانلرده کوب اجتهاد ایله ازلب همیشهده بو کتابنی
تابا آلامشدر .

ز

(۳) زرنوجی برهان الدین (برهان الاسلام) . آلتچی یوز علامسندن
اولوب ، هدایه ایسی علی بن ابی بکر بن عبدالجلیل الفرغانی المرغیناتی نیک

شاگردیدر . تعلیم و تعلم حقه « تعلیم المتعلم طریق التعلیم » اسملو کتابی ، زیاده مقبول و مشهور در . اوزی یازغان نسخه سی بوکونده (پاریژ) تبخانه سنده ایدوکی روایت ایدلنده در . لاتین لسانیتته هم ترجمه ایدلشدر . اوشبو ترجمه سی ایله برابر (۱۸۰۹) ده (رالاندو) اسملو کیمسه اجتهادی یله (اوترخت) شهرنده طبع و نشر اولمشدر . (۱۲۶۰) ده هنده (مرشد اباد) شهرنده (۱۸۳۸) مده (لپسغ) ده (۱۳۰۱۰) هده مصر و استانبولده هم طبع اولندی . بوائز ، زیاده مبارک و خوش بر کتاب ایسه ده ، مملکت مزده نا اهللار قولنده استعمال ایدلکده در . ترجمه ایدرکه قصد هم ایتمش ایسه مده ، اصل کتابده اولقان لذتی صاقلاب ، ترجمه ایدرک بضاعتدن محروم اولدوغم ایچون ، بوفکرنی قویدم . شولای اواسده « شاگردک آدابی » نام اثرده ، کوبرک استفادم ، اوشبو اثردن اولمشدر .

۱۴) زید بن ثابت ابو خارجه الحزرجی الانصاری . اصحاب کرام جمله سندندر . اقدمز رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) ننگ یازوچیسسی ایدی . قرآن شریفنی رسول اکرمگه او قومشدر . ابو هریره ، ابن عباس ، حضرت اتری ، اوشبو دانتنگ شاگردلرندندر . (۵۶) یاشنده (۴۵) یلده وفات اولدی .

س

۱۵) سدید الدین الشیرازی .
 ۱۶) سفیان ابو عبد الله بن سعید الثوری ، مجتهد لرننگ بریسی اولوب ، جنید حضرتلری ، بوننگ مذهبنده ایدی ، حدیث و باشقه علمارده درجه سی بلند اولمشدر ، کوفه شهرنده دنیاغه کلوب (۶۶) یاشنده (۱۶۱) سنه ده وفات اولمشدر ،

ش

(۱۷) شعبی ابو عمر وعاصم بن شرحبیل (شراحیل) . کوفه شهرنده
طوروب (۸۴) یاشنده (۱۰۴) یاشنده وفات اولدی . بشوز صحابه‌نی
کورگان بر عالم ایدی . عبد الملک بن مروان طرفندن قیصرغه ایلیچی
اولوب وارمشدر . کندوسندن کوب مزاح ولطیفه‌لر کوچرلمشدر .

(۱۸) شمس الائمة عبد العزيز ابو محمد بن احمد بن نصر الحلواني .
حنفیه مدهبنده بیک معروف بر امامدر . حدیث علمنی و حدیث علماسنی
زیاده حرمت قیلور ایدی . (۴۴۸) ده یاکه صوگراق ، بخارا شهرنده
وفات اولمشدر .

(۱۹) شمس الائمة محمد ابوسهل بن احمد السرخسی . شمس الائمة
الحلواني نیک شاگردی ایدی . نیچه جلدلر اولغان (المسبوط) اسملو کتابنی ،
محبوس حالنده ، هیج کتاب قارامای ، یالکز کوکلدن یازمشدر . (۵۰۰)
حدودنده وفات اولدی .

ع

(۲۰) عبد الله ابو العباس بن عباس بن عبد المطلب . عالم
صحابه‌لردن اولوب ، حدیث علمنده ، تفسیرده ، اشعار و اخبار حفظنه ،
عصرتشک فریدی ایدی . رسول اکرم وفات اولدوغنده (۱۳) یاکه
(۱۵) یاشنده اولمشدر . خلفاء عباسیه اوشبو ذاتشک نسلدندر . (۷۰)
یاشنده (۹۸) سنه‌سنده (طائف) شهرنده وفات اولدی . کندوسندن
روایت ایدلکان تفسیرلر جمع اولنوب ، کتاب شکلنده ترتیب ایدلمشدر .
بو کتاب (تفسیر ابن عباس) دیمکله معروفدر . بومبای شهرنده (۱۲۸۰)
ه ده بولاقده (۱۲۹۰) ه ده طبع اولنمشدر .

(۲۱) عبدالله ابو عبد الرحمن بن مسعود . مقدم امانغه کلنگان هم
علم ایله معروف اولغان صحابه‌لردندر . ایکی مرتبه حبس مملکتینه هجرت

ایدوب ، بدر ، احد ، خندق ، صوغشازنده هم اولمشدر . کندوسینه
افندمز رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) جنت ایله سونچ ویرمشدر .
(۶۰) یاشندن اوزوب ، (۳۳) یلنده مدینه ده وفات اولوب بقیعه
مدفون اولدی .

(۲۲) عبد الله ابو عبد الرحمن بن المبارك المروزی . حدیث
علماسیک الوغلرندندر . ابو حنیفه حضرتلرینه هم شاگرد اولمش ایدی .
علم ، فضل ، زهد ، صلاح ، ایله مشهور اولمشدر . عبرتلی سوزلری ،
نصیحتلرنی مشتمل اشعاری وارد . (۶۳) یاشنده (۱۸۱) ه ده وفات
اولمشدر . کندوسی ترک نسلندن ایدی .

(۲۳) علی ابو الحسن بن ابی طالب بن عبدالمطلب (رضه) . رسول اکرم تک قزی
حضرت فاطمه نکی نکاح ایدوب ، کیلوی ایدی . جنت ایله سونچ هم ویرمشدر .
حضرت عثمان بن عفان وفات اولدوغی صوگنده ، (۳۵) نجی یلده
خلیفه اولدی . عبدالرحمن بن ملجم المرادی دیگان کیمسه . (۴۱)
سنه سی شهر رمضان (۱۷) نجی کون ایرته نمازنده قلیج ایله جراحات ایتمشدر .
ایکی کون طوروب وفات اولدی . سخی شجیع ، عالیجناب ، مرحمتلی ،
عقلاسی ، تدبیرلی ، درست سوزلی ، آچق یسوزلی لطیفه لی سوزلی ،
قصیح هم بلیغ اولمشدر .

(۲۴) عمر ابو حفص بن الخطاب بن نفیل . جنت ایله سونچ ویرانگان
صحابه لردن اولوب ، ایکنجی خلیفه ایدی . (۳۳) سنه سنده ذوالحجه
اخیرنده ، ایرته نمازینه واردوغنده ابولؤلؤ فیروز اسملی بدبخت طرفندن
خنجر ایله اورلوب مجروح اولمش ویکرمی دورت ساعت صوگنده وفات
اولمشدر . عابد ، مرحمتلی ، تواضعلی ، اقتدارلی ، عادل ، همتلی
اولمشدر . قزی حفصه رضی الله عنها رسول اکرم تک نکاحنده ایدی .

ف

۲۶) فخرالدین القاضی .

م

۲۷) مالک بن انس ابن مالک بن ابی عامر المدنی . علم حدیثه
 استاذ و مالکی مذهبتک امامی ایدی . مدینه شهرنده دنیاغه کیلوب
 (۸۵) یاشنده (۱۷۹) هـ (۷۱۶) م دههم مدینهده وفات اولدی .
 قبری (بقیع) دهدر . مذهبی آسنه مقرب طرفنده مشهوردر . امام شافعی ،
 سفیان ثوری ، عبدالله ابن المبارک ، عبدالرحمن الاوزاعی ، لیث بن
 سعد ، محمد بن الحسن الشیبانی ننگ استاذی و ابوحنیفه ننگ دوستی ایدی .
 حدیث علمنده الک تصنیف ایدلگان «الموطأ» مجموعه سی اوشبو
 داتنگدر . (۱۲۹۱) ده (دهلی) ده (۱۲۸۰) ده (تونس) ده
 (۱۸۸۹) م ده هندستاننگ (لاهور) شهرنده (۱۳۸۰) ده قاهرهده
 طبع اولندی .

۲۸) مالک بن دینار . بصره شهرنده زاهد ، عالم ، و محدث بن
 ذات اولوب ، علمندن کوب فائده آلورلر ایدی ،

۲۹) المأمون ابو العباس عبد الله بن هارون الرشید . عباسی
 خلیفه لرنگ علمی و علمگه هم محبتلیسی ایدی . بونک زمانه سننده (بغداد) غه
 هر طرفدن ادبا و فضلا جیولدی ، بغداد ، علم شهرری اولدی . یاننده
 هر وقتیه علم و فضل اهلی بولنددر و آنلر ایله بحث ایدشور ایدی .

۳۰) یل خلیفه اولوب ، (۴۹) یاشنده (۲۱۸) هـ (۸۳۳) مده وفات
 اولدی . قبری طرسوس شهرندهدر .

۳۰) مجاهد ابو الحجاج المکی . تابعیندن و تفسیر علماستدن حرمتلو
 برذاتدر . عبدالله بن عباس حضرت لرندن تحصیل ایدوب ، حضورنده
 قرآن شریفنی یرکرمی مرتبهدن آراتق اوقوب چقمشدر . قرآن شریفده
 اولغان مشکملارنی هم جمله سی سوروب ویلوب اوتمشدر . نماز ایچنده
 سجدهده وفات اولمشدر ، یاشی (۸۰) ده و وفاتی ده (۱۰۳) دهدر .